

De Korhaan

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

jaargang 55, nummer 1
lente 2021

De Korhaan

verenigingsuitgave van de
'Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken'

Jaargang 55
nummer 1, lente 2021
Verschijnt 4 x per jaar
ISSN: 0929-876

Redactieadres

redactie@vwggooi.nl
R.G. (Rob) Moolenbeek, eindredacteur
Mr. J.C. Buhrmannlaan 42
1244 PH Ankeveen

Redactie

Renée Beekman
Doortje van Dijk
Dick Jonkers
Jelle Hogenbirk
Hans Hover
Paul Keuning
Rob Moolenbeek
Jeannette Tas

Ledenadministratie

ledenadministratie@vwggooi.nl
Pieterneel Vlasblom
Gaast 31
1274 AP Huizen
035-5261224

Advertenties

In overleg met de redactie

Drukkerij

Ten Herkel Loosdrecht

Inleveren kopij

Uiterlijk: voor de 28ste van de maanden
december, maart, juni, september

Copyright

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie. De redactie behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren. De auteurs zijn zelf verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen en bijbehorend copyright van beeldmateriaal.

De foto's op de omslag:

De foto op de vooromslag:
'Aalscholver met net gevangen Snoek'
is van Bertus van de Brink.

De foto op de achteromslag:
'Landende Grutto' is van Frans van Lier.

inhoud

5 Agenda van de Algemene Ledenvergadering

14 De Klapekster

31 Verwantschappen van Europese vogelfamilies - deel 1: niet-zangvogels

en verder

- 3 Een greep uit de VWG-activiteiten
Van de redactie
- 4 Van de voorzitter
Van de communicatie
- 6 Nieuwjaarsconcert van een Grote Bonte Specht
vrouwtje in Huizen
- 8 De Draaihals en het voorkomen in het Gooi
- 10 Geduld is een schone zaak
- 11 De dood aan een paardenhaar
- 12 Insecticiden & pesticiden
- 13 Stropers: nog steeds illegale vogelvangst
in het Gooi
- 23 Vogeltreffers: Jurrien Uiterwijk
- 27 Het westnijlvirus aangetroffen in een Grasmus
in Nederland
- 28 Wat was interessant in de vogelbladen?
- 30 Samen vissen
- 35 Zweedse Grauwe Gans terug op de
Hilversumse Meent
- 36 Goois Nestkast Onderzoek, Jaarverslag 2020
De Zwarte Specht
- 37 Zwarte merels witte merels.
- 38 Broedvogels van de Horstermeer 2020
- 39 Overspringende virussen
- 40 Een beetje de Merel
- 42 Biodiversiteit in de westelijke Eempolders
- 45 Programma
- 46 VWG Informatie
- 47 Adressen

een greep uit de VWG-activiteiten

De meeste leden van onze vereniging zijn enorm actief. Vogels kijken kun je eigenlijk altijd en overal doen. Hoewel er geen excursies of lezingen op het programma staan, bruist het van de activiteiten.

Van de verlengde wintereditie van de 'Vogelgeluiden' is enorm genoten. Wij kregen niet alleen geluiden, maar ook extra informatie over alle vogels die binnen kwamen vliegen via onze mailbox.

Er zijn wakken gehakt om de IJsvogels te helpen om bij hun voedsel te komen.

De verschillende werkgroepen zijn achter de schermen druk bezig met de voorbereidingen van het aankomende vogelseizoen. De schema's voor de broedvogelinventarisatie worden rondgestuurd. Het cursusteam hoopt op 'als het weer mag' de cursussen weer op te starten en is op zoek naar versterking.

Ook de Werkgroep Roofvogels is op zoek naar vrijwilligers die kunnen helpen bij het onderzoek naar roofvogels. Hoe gaaf is het om met een ervaren inventariseerder mee te lopen en zo 'het vak te leren'?

Van de redactie

Als deze Korhaan op uw mat valt is het voorjaar al op komst. De Bosuilen hebben hun actieve roep- en baltsperiode weer achter de rug. De eerste Tjiftjaf is hopelijk terug uit Zuid-Europa. Ik kijk uit naar de eerste Boerenzwaluw. Deze foto van mijn kleinzoon met een vriendje wil ik u niet onthouden. Beide zijn 5 jaar en staan te vogelen als volleerde vogelaars. Denk eraan, de jeugd heeft de toekomst en laten we hopen dat zij t.z.t. lid worden van een vogelwerkgroep.

In dit nummer een interessant artikel over de gevolgen van het gebruik van moleculaire technieken betreffende de systematiek van vogels. Wat is er de afgelopen 50 jaar veranderd in onze inzichten betreffende de evolutie van vogels. Als vogelkijker zult u niet wakker liggen van het feit of de Futen nu meer verwant zijn aan de Koolmezen of aan de duikers. Maar u zult zien dat er de afgelopen 50 jaar veel veranderd is. Verder in dit nummer de nodige boek- en rapportbesprekingen en informatie over de biodiversiteit in de Eempolder. Het hoofdartikel gaat ditmaal over het voorkomen van de Klapekster in ons werkgebied. Een boeiend verhaal over deze niet alledaagse wintergast. Ook algemene informatie over de Draaihals en zijn voorkomen in het Gooi. En lezenswaardig zijn verder de nodige korte verhalen en wetenswaardigheden over het wel en wee van onze Gooise vogels. Opmerkelijk is nog wel dat er ook in ons werkgebied nog illegaal vogels voor de volière worden gevangen. Wees er alert op. En dan de 'Vogel van het Jaar' van Sovon en Vogelbescherming. Een echte vogel aanwijzen lukte blijkbaar niet voor 2021 en daarom wordt u gevraagd dit jaar al wat extra aandacht te schenken aan de Merel. Dit vooruitlopende op het 'echte Jaar van de Merel' in 2022.

Door de corona zaten [of misschien zitten] we nog veel meer thuis en dat was merkbaar bij de Nationale Tuinvogeltelling in januari. Er waren bijna 200.000 deelnemers die meer dan 2.7 miljoen vogels telden. De Huismus, Koolmees, Merel en Pimpelmees kwamen weer als winnaar uit de bus. Terwijl ik dit schrijf, is er vannacht een dik pak sneeuw gevallen. Dus gauw wat sneeuw geruimd en zaad gestrooid. Binnen een half uur zat de tuin vol Vinken, mezen, Merels en dikke Dolly's [Houtduiven]. Nu maar hopen dat de vorst niet doorzet waardoor de ijsvogelstand zou decimeren... Maar daar denkt een schaatsende vogelaar mogelijk anders over. We zullen het zien. In ieder geval veel vogelplezier gewenst met vele interessante waarnemingen. Ik zie uw verhaaltje graag als kopij tegemoet.

R.G. (Rob) Moolenbeek

Vogelen, Wolf met vriendje

Van de voorzitter

In de vorige Korhaan voorspelde ik al dat wij in de eerste helft van 2021 gevaccineerd zouden worden. Dat blijkt nu ook te gaan gebeuren. Maar dat we in het eerste kwartaal van 2021 deze ongekennd forse maatregelen zouden moeten ondergaan om de epidemie enigszins onder controle te houden, had ik niet verwacht. Vooralsnog is de verwachting dat we tot de zomer met de nodige beperkende maatregelen te maken zullen hebben.

Het betekent dat we pas na de zomer weer zaalactiviteiten, zoals lezingen en cursussen, op het programma hebben

staan en dat we de Algemene Ledenvergadering dit voorjaar ook weer volledig digitaal gaan afhandelen.

Wij willen, zodra dit verantwoord mag en kan, de excursies in het veld weer opstarten. Gelukkig kan binnen de beperkingen veel van het onderzoekswerk in het veld dit voorjaar weer gedaan worden, misschien in groepjes van twee of wellicht meer.

We leven in een voor iedereen, om verschillende redenen, heel bijzondere periode. Voor zover ik weet is er niemand, die niet uitkijkt naar een einde van deze pandemie. Het lijkt erop dat het licht aan

het einde van de tunnel in zicht is en dat het langzaam maar zeker dichterbij komt. Tot die tijd kunnen we wel blijven genieten van de vogels en de natuur om ons heen. Zij hebben er gelukkig geen last van. Als we maar gezond weten te blijven en dat wens ik iedereen vanaf deze plek van harte toe. Ik kijk uit naar het moment dat we elkaar straks weer in het veld of tijdens onze bijeenkomsten mogen ontmoeten.

Piet Spoorenberg

Van de communicatie

Beste vogelliefhebbers,

Aan de oproepen in zowel De Korhaan als de Nieuwsbrief heeft een aantal leden gehoor gegeven. Daar zijn wij ontzettend blij mee omdat er nu een aantal ideeën en plannen uitgevoerd kunnen worden.

Op dit moment zijn we vooral bezig met het verbeteren van onze 'online aanwezigheid' omdat daar in deze rare tijd nu eenmaal meer behoefte aan is. Daarover volgende keer meer. Omdat er nog zoveel ideeën en plannen 'op de plank' liggen, zoeken wij nog steeds leden die kunnen helpen om ze uit te voeren. Ook eigen ideeën die u zelf kunt uitvoeren zijn van harte welkom.

'Als het weer mag' gaan de vogelherkenningscursussen weer beginnen. **Het cursusteam is op zoek naar versterking.** Vanzelfsprekend gaat het team u helpen om u op deze taak van cursus- en of excursieleider voor te bereiden. Zin om uw kennis en enthousiasme aan beginnende vogelaars over te brengen?

Schroom niet en meld u aan, zodat wij samen kunnen blijven genieten.

Meld u aan bij Doortje van Dijk via: communicatie@vwggooi.nl

Algemene Ledenvergadering 25 maart 2021

van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Beste leden,

In verband met de maatregelen om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan heeft het bestuur besloten om deze vergadering op dezelfde wijze als in 2020 uit te voeren [zie De Korhaan 54(2): 5].

De agenda voor de ledenvergadering luidt als volgt:

1. Vaststellen verslag Algemene Ledenvergadering van 2020
2. Jaarverslag en jaarrekening 2020
3. Verslag Kascommissie
4. Decharge bestuur
5. Benoeming Wobbe Kijlstra als nieuw lid Kascommissie
6. Jaarplan en begroting 2021
7. Bestuurssamenstelling en verkiezing
 - a) Penningmeester: Niek Wieringa is aftredend en herkiesbaar
 - b) Activiteiten: Wouter Rohde is aftredend en herkiesbaar
 - c) Onderzoek en bescherming: vacant
(Tegen)kandidaten kunnen zich tot 24 maart 2021 melden bij een van de bestuursleden.
Houd de website in de gaten voor eventuele kandidaatstellingen. Hierdoor kan je keuze misschien veranderen.
8. Dineke Sluijters Vogelfonds
 - Projecten: de ALV wordt, overeenkomstig het advies van de commissie, gevraagd om in te stemmen met de eventueel ingebrachte projecten.
9. (Her)benoeming commissieleden Dineke Sluijters Vogelfonds

Alle stukken die normaal vóór en tijdens de vergadering worden verstrekt staan uiterlijk 6 maart 2021 op de website: www.vwggooi.nl => vereniging => verenigingsverslagen

Reacties en vragen naar aanleiding van de stukken kunnen tot uiterlijk 30 maart **alleen worden ingediend door het sturen van een mail** naar: secretaris@vwggooi.nl (niet via de website). Het bestuur zal hier zo spoedig mogelijk op reageren en de vragen met antwoorden op de website bij verenigingsverslagen vermelden. Wil je, bij uitzondering, mondeling reageren dan kun je bellen met de secretaris.

Verder vragen wij de leden om uiterlijk 31 maart 2021, **alleen via mail aan de secretaris**, aan te geven of ze akkoord gaan met:

1. Verslag ALV 2020
2. Jaarverslag en jaarrekening 2020
3. Decharge bestuur aan de hand van het verslag van de Kascommissie
4. Benoeming van Wobbe Kijlstra tot nieuw lid van de Kascommissie
5. Jaarplan en begroting 2021
6. Herbenoeming Niek Wieringa als bestuurslid penningmeester
7. Herbenoeming Wouter Rohde als bestuurslid activiteiten
8. Eventueel benoeming van bestuurslid Onderzoek en Bescherming (houd de website in de gaten voor eventuele kandidaten)
9. Goedkeuring aanvraag aan het Dineke Sluijters Vogelfonds: Nestkasten mediapark
10. Goedkeuring aanvraag aan het Dineke Sluijters Vogelfonds: Zonnepanelen ringstation
11. Herbenoeming van Joost Dijkstra als lid van het Dineke Sluijters Vogelfonds
12. Herbenoeming van Hilde Veenstra als lid van het Dineke Sluijters Vogelfonds
13. Herbenoeming van Ton ten Veldhuis als lid van het Dineke Sluijters Vogelfonds
14. Herbenoeming van Rien Rense als lid van het Dineke Sluijters Vogelfonds
15. Benoeming van Rob Moolenbeek tot lid van het Dineke Sluijters Vogelfonds

Je kunt simpel reageren door per nummer JA of NEE aan te geven. Bijv.: 1 JA, 2 JA, 3 JA, enz.

Mocht je geen mailadres hebben dan kun je een brief sturen naar:

Secretaris VWG
Vlie 30
1273 WN Huizen

Houd de website in de gaten voor eventuele wijzigingen in de stukken.

Nieuwjaarsconcert van een Grote Bonte Specht vrouwtje in Huizen

Mieke Pieren-Olijhoek

Op 1 januari 2021 liep ik in de vroege ochtend (niet zo heel erg vroeg op deze datum zal je begrijpen) een rondje met onze hond.

Op de dijk aangekomen hoorde ik een specht roffelen. Maar niet zomaar roffelen, dit klonk heel anders! Ik had het al eens eerder gehoord, dus ik keek naar de antenne op de mast van het alarm en ja hoor! Daar zat een specht. Het bleek een vrouwtje Grote Bonte Specht te zijn. Zij gebruikte een stuk metaal van de antenne als klankkast. Het klonk geweldig en het geluid was tot ver in de omtrek te horen. Dit was een leuk begin van het nieuwe jaar, waarin ik hoop nog veel meer van dit soort bijzondere waarnemingen te kunnen doen.

Dank aan Jurrien Uiterwijk die op mijn verzoek later een foto van de roffelende Grote Bonte Specht maakte.

Draaihals | Bert Roelofs

De Draaihals en het voorkomen in het Gooi

Bert Roelofs

De Draaihals (*Jynx torquilla*) is nog geen 20 centimeter groot en heeft een zeer flexibele hals, die in allerlei kronkels en houdingen gedraaid kan worden. Dat doen ze vooral als ze zich bedreigd voelen en dan vaak ook nog in combinatie met een sissend geluid. Ik vermoed dat ze bij hun belager de indruk willen wekken dat die een gevaarlijke slangachtige voor zich heeft en voor de eigen veiligheid beter kan oprassan.

Deze vogelsoort behoort tot de Spechten (*Picidae*) en vormt samen met de rood gekeelde Afrikaanse draaihals (*Jynx ruficollis*) het geslacht *Jynx*. Dit geslacht behoort tot een van de drie onderfamilies van de spechten; de andere twee onderfamilies zijn de Dwergspechten (*Picumninae* [drie geslachten, 24 soorten])

en de Echte spechten (*Picinae* [26 geslachten met meer dan 200 soorten]). Daaruit blijkt al meteen de aparte taxonomische positie van de Draaihals. Er worden momenteel zes ondersoorten onderkend, die qua uiterlijk niet makkelijk te onderscheiden zijn. In onze streken komt de zgn. nominaat *Jynx torquilla torquilla* voor.

De meeste spechten zijn vaak opvallend gekleurde vogels, die duidelijk zichtbaar al klimmend voedsel zoeken in bomen, steunend op hun stijve staartveren. De Draaihals daarentegen is een goed gecamoufleerde, bruin gekleurde vogel (net als bijvoorbeeld de Nachtzwaluw), die vooral op de grond zoekt naar mieren, hun larven en poppen, die hij met een lange kleverige tong uit mierengangen

of van de oppervlakte haalt. Ook andere ongewervelden staan op het menu en soms ook bessen en eieren en jonge zangvogels.

Bomen (met name berken) worden eigenlijk alleen opgezocht tijdens het broedseizoen, want Draaihalzen kunnen hun nestholte niet zelf uithakken. Dit vanwege de te zwakke snavel, waarmee ze niet kunnen roffelen. Verder ontbreken de stijve staartveren van de 'Echte spechten', waar ze als voornamelijk grondbewoner ook geen baat bij zouden hebben. 'Nederlandse' Draaihalzen verblijven niet jaarrond in Nederland. Ze overwinteren in Afrika, zuidelijk van de Sahara en arriveren in de loop van april en begin mei weer in ons land. In Nederland broeden nog geen honderd broedparen meer. In voor- en najaar zijn er regelmatig doortrekkende Scandinavische vogels waarneembaar, met schattingen uiteenlopend van 500 tot 2000 vogels.

Ze prefereren schrale pioniersvegetaties op zandgrond (heide en stuifzandgebieden). Vooral de Veluwe en Drenthe herbergen het merendeel van de Nederlandse broedparen. Daar zit meteen een groot probleem voor deze soort. Door de verhoogde stikstofuitstoot vindt er vergrassing en verbossing plaats van schrale terreinen. Hierdoor kan de Draaihals niet meer voldoende aan zijn stapelvoedsel, de mieren komen. Natte zomers ook zijn niet bevorderlijk voor het aanbod van mieren. Bovendien is er door toegenomen recreatiedruk sprake van meer verstoring. Ook een gebrek aan voldoende oude berken om hun nest in te bouwen speelt de Draaihalzen parten. Droogte in de Sahel en een daar verminderde kwaliteit van het leefgebied zijn andere risicofactoren voor het voortbestaan van de Draaihals. Al met al is er in geheel West-Europa grosso modo sprake van een afnemende trend en raakt de gekrompen en inmiddels op een laag aantal gestabiliseerde Nederlandse populatie steeds meer geïsoleerd. Vandaar dat de Draaihals helaas als 'ernstig bedreigd' op de Rode Lijst staat. Van de populatiegrootte van het midden van de vorige eeuw resteert thans nog ongeveer 10%.

In Nederland heb ik slechts glimpen van deze specht gezien, meestal tijdens de trektijd en dan ook vaak nog op afstand, dus echt goed in beeld had ik ze hier nog

niet. Tijdens buitenlandreizen van onze vereniging naar Bulgarije en Estland, doorgaans gepland in het voorjaar, troffen we de Draaihals wel met enige regelmaat aan. Vaak is hij dan goed herkenbaar aan zijn karakteristieke roep. Maar zelfs dan blijken ze razendknop gecamoufleerd. Zo zie je ze en zo lijken ze op te gaan in de schors van de boom.

Voorkomen in ons werkgebied

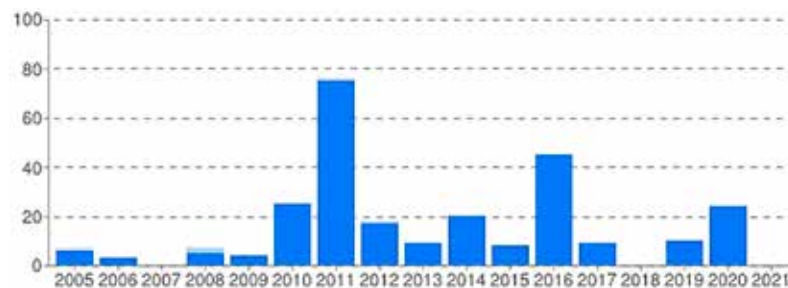
De Draaihals was tot in de jaren zeventig van de vorige eeuw een incidentele broedvogel in ons werkgebied. Als doortrekker wordt hij gemeld in kleine aantallen tijdens voor- en najaarstrek (Jonkers et al., 1987). Mede door zijn schutkleur wordt hij wellicht over het hoofd gezien. Je moet hem al opschrikken als je hem in beeld wilt krijgen.

Een overzicht van het aantal waarnemingen vanaf 2005 in ons werkgebied (Figuur 1) geeft aan dat de soort nog steeds in kleine aantallen (minder dan 20 per jaar) doortrekt. Het jaar 2011 was een uitzondering met ruim 70 waarnemingen. Als we Figuur 2 bekijken dan zien we dat de voorjaarstrek voornamelijk in de maanden april en mei plaatsvindt en de najaarstrek in augustus en september. Dank aan Folkert de Boer die deze twee tabellen samenstelde aan de hand van gegevens van waarneming.nl. Langs de Gooimeerkust wordt hij in zeer klein aantal voornamelijk in het najaar gevangen. Het gaat dan om hooguit 1 tot 2 vogels per jaar. Hiervan ooit een op de voorjaarstrek (april) en de afgelopen tien jaar negen op de najaarstrek in augustus. Terugmeldingen zijn niet bekend.

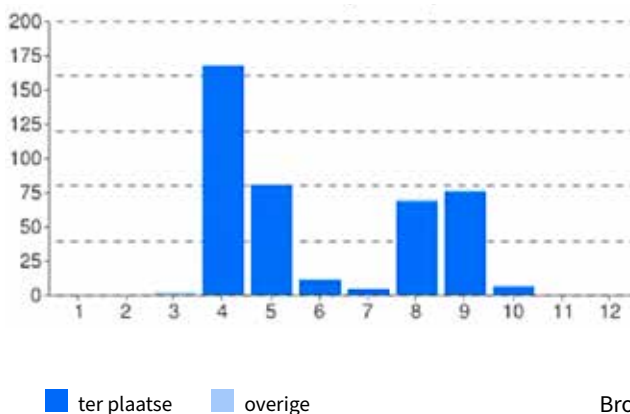
Bronnen

- Gorman, G., 2014. Woodpeckers of the World. The complete guide. Bloomsbury Publishing.
- Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken, 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Hilversum.
- Kwak, R. et al., 2018. Bedreigde vogels in Nederland: vogels van de Rode lijst in hun leefgebied. Uitgeverij KNNV.
- <https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/draaihals>
- <https://www.sovon.nl/nl/soort/8480>
- <https://nl.wikipedia.org/wiki/Spechten#Taxonomie>

Figuur 1 Jaarlijks aantal Draaihalsen gemeld in het Gooi van 2005 t/m 2020

Figuur 2 Totaal aantal Draaihalsen gemeld in het Gooi verdeeld over de maanden

Bron: waarneming.nl

Draaihals | Bert Roelofs

Geduld is een schone zaak

Resultaten van de huiszwaluwtilen 2020 in Huizen

Mieke Pieren-Olijhoek

Het jaar 2020 was in allerlei opzichten een bijzonder jaar. Voor de huiszwaluwtilen in Huizen was het echter een bijzonder opmerkelijk en succesvol jaar.

De til op het Nautisch Kwartier was al vanaf begin mei bezet met vijf paartjes Huiszwaluwen. In de loop van het broedseizoen werd het zelfs druk bij de til. De meeste nestjes waren bezet. Er hebben maar liefst 11 paartjes gebroed. Ik zag half juni nog een aantal laat teruggekomen Huiszwaluwen aan de randjes van de til hangen. Ze werden echter weggejaagd door de al broedende paartjes. In de hoop dat dit zou gaan gebeuren hadden we bij de til op het terrein van de Rioolwaterzuivering, een paar honderd meter verderop, het lokgeluid maar weer eens in de kap van de til geplaatst. Die til was nog nooit gevonden door de zwaluwen. En ja hoor, een paar dagen later moest ik in verband met filmopnames op het terrein zijn en zag ik dat er drie paartjes in en uit de kommetjes vlogen! Uiteindelijk hebben daar voor het eerst 5 paartjes gebroed. In juli zag ik tot mijn voldoening dat er ook in de til bij het surfstrand in Huizen een paartje aan het broeden was. Het heeft wel een flink aantal jaren geduurd voor de tillen bezet raakten, maar ons geduld is nu beloond! Voor het eerst waren alle drie de tillen bezet. Een geweldig resultaat dat navolging elders op geschikte terreinen verdient.

We hebben de Huiszwaluwen de tijd gegeven, soms met geluid gelokt en geduld gehad. Waarbij wel grappig is om te vermelden dat er bij de meest succesvolle til in het Nautisch Kwartier nooit met geluid is gelokt. Wat daar de succesfactor was? Wie het weet, mag het zeggen.

Huiszwaluwtil aan de Gooimeerkust | Paul van der Poel

Gezinsuitbreiding in een huiszwaluwtil | Paul van der Poel

De dood aan een paardenhaar

R.G. (Rob) Moolenbeek

Al vele jaren ring ik jonge Boerenzwaluwen in het Gooi en omstreken. Je moet dan niet bij moderne boerenstallen zijn want die zijn te licht, te schoon en te hoog. De wat oudere stallen met donkere hoekjes zijn favoriet bij Boerenzwaluwen. Zo ook bij een boerderij in de Horstermeer. Deze boer heeft naast koeien ook diverse pensionpaarden en daar ligt een probleem voor Boerenzwaluwen.

Boerenzwaluwen maken een nest van klei en modderig zand dat gevoerd wordt met grasjes, veren en haren. Vooral lange paardenharen zijn favoriet. Maar die haren zijn niet zonder risico. Al diverse malen zag ik bij het ringen van jonge

Boerenzwaluwen dat zij enigszins verward kunnen raken in de paardenharen in het nest. Even losknippen en het euvel is verholpen. Maar soms ben je te laat. Dit is mij al een paar keer overkomen. Afgelopen jaar was het weer raak en helaas was ik bij deze twee jongen te laat. Half juni controleerde ik wat nesten en bij één nest hingen twee jongen met de pootjes verward aan een paardenhaar. Dood. De vogels stonden op uitvliegen en waren zo'n 20 dagen oud. De andere jongen (twee of drie) waren gelukkig de dans [haar] ontsprongen en veilig de wijde wereld ingevlogen.

Jonge Boerenzwaluwen dood door paardenhaar
| W. van der Hijden

Jonge Boerenzwaluwen verstrikt in paardenhaar
| W. van der Hijden

Insecticiden & pesticiden

voor u gelezen door

R.G. (Rob) Moolenbeek

De Stichting Centrum Landbouw en Milieu (CLM) heeft onderzoek gedaan naar de sterfte bij jonge Koolmezen die in verband werd gebracht met de bestrijding van de Buxusmot. Zeer waarschijnlijk leidt het gebruik van middelen tegen de Buxusmot niet tot meer koolmezensterfte.

Wel werden 26 pesticiden aangetroffen in dode jonge Koolmezen. Verrassend was dat een deel van deze middelen afkomstig was van middelen ter bestrijding van vlooiën en teken bij huisdieren.

Uit het hele land werden 411 dode mezenjongen gemeld waarvan er 41 zijn onderzocht. Het bestrijdingsmiddel tegen de Buxusmot werd echter niet aangetroffen. In maximaal 97% betrof het toegestane insecticiden die gebruikt worden bij honden en katten en die in hun haren zijn terug te vinden. Een ander deel (58%) betrof gewasbeschermingsmiddelen die via voedsel verkregen worden.

Mezen gebruiken honden- en kattenharen om hun nest te bekleden. Die haren bevatten de giftige stoffen en de kale mezenjongen worden hieraan blootgesteld. Deze verrassende uitkomst was nog niet eerder vastgesteld.

Nu maar hopen dat ook niet de eigenaren van honden en katten besmet raken of... dan toch maar stoppen met het gebruik van deze 'onschuldige' middeljes tegen vlooiën en teken??

Bron

- Uitgave CLM, rapport: Koolmezensterfte en buxusmotbestrijding
Publicatienummer: 998
- Datum: november 2019
<https://www.clm.nl/publicatie/173/18>

Jonge Koolmezen 1 dag oud, zie de haren in de nestkom. Raalte, 30 april 2017 | G. Broekgerrits

Stroppers: nog steeds illegale vogelvangst in het Gooi

Jurrien Uiterwijk

Op 1 december 2020 besloot ik naar de Blaricummermeent te gaan om Puttertjes te fotograferen. De Putters foerageren er, net als Rietgorzen, in de wintermaanden op de veel aanwezige zaaddozen van de Ruige Rudbeckia en de Teunisbloem. Al snel had ik een groepje van een stuk of 20 Putters in het vizier en maakte wat foto's. Toen het groepje zich verplaatste besloot ik achter wat siergras langs te lopen om ze nog beter op de foto te krijgen. Daardoor kwam ik op een open plekje terecht tussen de zaaddragende planten. En wat schetst mijn verbazing? Vlak voor me zag ik een kleine kooi, een vogelval die op scherp stond en uit het zicht vanaf het wandelpad stond opgesteld. De twee klepjes, voorzien van (spring) veertjes stonden open ('op scherp') door middel van een dun twijgje. Binnen in en rondom de kooi was vogelzaad gestrooid. Tevens was er een hoop visdraad aan de vangkooi geknoopt, mogelijk om vogels te strikken. Ik heb direct de val onklaar gemaakt, het visdraad verwijderd, wat rond geappt en vervolgens de politie gebeld.

De afdeling milieu van de politie heeft contact opgenomen en is een onderzoek gestart. Agenten hebben de vangkooi opgehaald.

Samen met Stephan Roest van RTV Noord-Holland heb ik een nieuwsartikeltje gemaakt met een filmpje erbij.

Na wat onderzoek blijkt dat een wildvang Putter 80 tot 100 euro oplevert. De wilde Putters zijn vaak mooier van kleur en daardoor gewild bij volièrehouders. Maar de gevangen vogels lopen groot risico op gebroken tenen. Om deze wildvang 'legaal' te maken moeten ze voorzien worden van een 'vervalste' gesloten ring die bij het aanbrengen deze schade kan veroorzaken. Dan zijn de vogels waardeloos en voor niks gevangen. Het vangen van wilde vogels is een illegale bezigheid. Vanuit midden en noord Nederland hoor je weinig over dit soort stroperij. Het is (en zeker was) meer een gebeuren in het oosten en zuiden van het land. Alleen personen die een ontheffing hebben van het Ministerie mogen voor onderzoek vogels vangen,

Putterval | Jurrien Uiterwijk

ringen en weer loslaten.

Mocht je tijdens het vogelen vormen van stroperij tegenkomen, neem dan altijd contact op met de politie, afdeling milieuzaken en/of de verantwoordelijke boswachters (gebiedsbeheerders). In onze regio is stroperij meer bepaald tot wild- en visstroperij van paling en vooral snoekbaars, maar dat is weer een ander verhaal.

Mijn dank gaat uit naar leden van de Vogelwerkgroep, die achter de schermen hebben meegeholpen om de juiste mensen en instanties te bereiken, zodat er veel aandacht is voor deze kwestie.

Putter ♂ adult | Jurrien Uiterwijk

De Klapekster

Paul van der Poel

Klapekster | Jurrien Uiterwijk

Voor veel vogelaars zal de waarneming van een Klapekster een van de hoogtepunten zijn tijdens een wandeling of fietstocht. Oorspronkelijk was het de bedoeling dat ik in 2020 een lezing zou houden over mijn favoriete vogel, maar door de coronacrisis is deze voorlopig doorgeschoven naar het volgende seizoen. Afgelopen jaar had het Vogelringstation Het Gooi van onze VWG het geluk een Klapekster in de netten te krijgen. Al met al een aanleiding om weer een artikel over deze fascinerende 'toppredator' te laten verschijnen. Eerder verschenen al artikelen over de Klapekster op de Tafelbergheide (Van der Poel, 2007) en over het voorkomen in ons werkgebied in de winter 2010–2011 (Van der Poel, 2011)

De Klapekster, wat is dat voor vogel?

De Klapekster is de grootste vertegenwoordiger uit de familie van de klauwieren die bij ons buiten de broedtijd voorkomt. Het is een echte klauwier met een haaksnavel en lange staart. De onderdelen zijn wit met de kruin en bovendelen grijs. De vleugels zijn zwart met een witte vleugelspiegel op de handpennen en bij sommige vogels ook op de armpennen. De staart heeft 12 staartpennen, waarvan de buitenste wit zijn en de middelste zwart. Op de kop valt het zwarte 'boevenmasker' op. Bij jonge vogels (zie foto op pagina 15) hebben de contourveren op de borst lichtgrijze randjes ('geschulpt'). Het formaat van de Klapekster ligt ergens tussen die van de Grote Bonte Specht en Merel. Het gewicht varieert doorgaans tussen 60 en 75 gram. De klauwieren

behoren tot de zangvogels en voeden zich vrijwel uitsluitend met dierlijk voedsel. Alle klauwieren zijn bekend om het feit dat ze prooien spietsen op doorns, afgebroken takjes, prikkeldraad en dergelijke, of klemmen in de vork van een tak.

Lange tijd werden zij door hun opvallend gedrag gerekend tot de roofvogels. Verschillen met roofvogels zijn onder andere het feit dat klauwieren hun prooi met de snavel pakken en niet met de klauwen. Verwarrend is dat de naam klauwier zou suggereren dat de klauwen van belang zijn. Klauwieren hebben niet zulke sterke klauwen als roofvogels. Daardoor moeten ze grote prooien zeker door deze te spietsen of te klemmen voor ze deze in hapklare brokken kunnen knippen en scheuren. Vooral de Klapekster

*Gespietste Zandhagedis
Veluwe, 12 maart 2017 | Paul van der Poel*

*Geklemde Levenbarende hagedis
Tafelberg, 21 maart 2018 | Paul van der Poel*

heeft een scherpe snavel met sterk gebogen punt. De bovensnavel heeft aan de onderzijde een tandvormige uitstulping – de zogenaamde valkentand – die in een inzinking van de ondersnavel valt. Hiermee zijn ze in staat de nekwervels van een spartelende prooi door te bijten, of zo stevig vast te klemmen om die prooi vervolgens heen en weer te slingeren en de nek te breken.

De biotoop van de Klapekster bestaat uit open terreinen met her en der bomen, struiken en andere zitposten, zoals heidevelden, hoogvenen en uiterwaarden. De aanwezigheid van grotere bosgroepen hoeft geen belemmering te zijn. Bij voedselschaarste jaagt de Klapekster in dergelijke bospartijen op vogels, zoals ik meermalen heb kunnen waarnemen.

De prooikeuze hangt af van de beschikbaarheid van voedselsoorten en kan variëren van allerlei insecten (wesp tot Vliegend Hert) tot en met zoogdieren zo groot als een Mol en allerhande reptielen (hagedissen en slangen) en vogels (Goudhaantje tot Koperwiek). Prooien, met name de grotere, worden niet alleen

gezekerd om ze te kunnen bewerken, maar worden ook als voorraad aangelegd voor slechtere tijden.

Als jager is de Klapekster vooral bekend om de gewoonte vanaf een zitpost, de top van boom of struik, de bodem en lucht af te speuren naar prooien, de zogenaamde 'sit-and-wait' tactiek. Een jachtwijze die ook door de Buizerd wordt gehanteerd. De Klapekster is echter een allround jager. Bij gebrek aan zitposten kan hij bidden als een Torenavk, vogels 'besluipen' als een Sperwer, stoten als een Boomvalk en insecten vangen als een vliegenvanger of Bijeneter. Bij heel slecht weer kan de Klapekster zelfs te voet op jacht gaan.

Bij de jacht is een scherp zicht van het grootste belang. De Klapekster heeft, net als de andere klauwierien, uitzonderlijk goede ogen. Waar onze ogen één gele vlek hebben voor het scherpste zicht, hebben zij, net als roofvogels, twee gele vlekken (fovea). De gele vlek waarmee op een prooi wordt scherp gesteld heeft bovendien een vorm waarmee een soort telelenseffect verkregen wordt. Een insect als een

wesp of hommelen kunnen ze op 40 tot 50 meter prima zien. Bovendien is het een voordeel dat vogelogen geen bloedvaten in het netvlies hebben, waardoor er minder lichtverstrooiing optreedt. Voor de zuurstofvoorziening van het netvlies dient waarschijnlijk het pecten, een kamvormige structuur die vastzit aan de oogzenuw en in de oogbol uitsteekt. Het pecten is rijkelijk van bloedvaten voorzien en is het grootst bij vogels met een uitstekend gezichtsvermogen zoals klauwierien. Wat er bij de Klapekster ook nog voor zorgt dat ze minder hinder van scherp tegenlicht ondervinden, is het zwarte boevenmasker waar het oog in opgenomen is. De Klapekster kan net als veel andere vogels kleuren waarnemen in het voor onze ogen onzichtbare ultraviolet.

Wie door de foto's vindt dat het maar een lugubere geschiedenis is, zal de wetenschappelijke naam *Lanius excubitor* begrijpen; de familienaam *Lanius* staat voor slager of slachter en de soortnaam *excubitor* voor wachter vanwege de 'sit-and-wait'-jacht.

Voorkomen in Nederland en ons werkgebied

Klauwieren zijn in de oudheid al bekend getuige afbeeldingen van Grauwe Klauwier en Maskerklauwier op muurschilderingen uit het oude Egypte. De mij oudst bekende afbeelding uit Nederland van een Klapekster is te vinden in deel 2 van *Nederlandsche Vogelen* van Nozeman & Sepp (1770–1829). Naast de afbeelding wordt de Klapekster daarin ook beschreven wat betreft voorkomen en leefwijze. Wie destijds niet de fantastische facsimile herdruk op ware grootte van alle vijf delen in één band heeft aangeschaft, kan via internet dit werk inzien en bewonderen (zie link bij geraadpleegde literatuur). Nozeman kende de Klapekster aanvankelijk alleen als doortrekker/wintergast. Dit omdat hij alleen Klapeksters aan het werk had gezien op vinkenbanen waarbij de vinken bij de netten (lokvogels, de zgn. ‘baenloopers’) en vogels in de lijsterbogen aangevallen en ‘verslonden’ werden zoals hij schrijft. Hij vernam echter dat de Klapeksters “bekende Inboorlingen zijn van vooral de Gelderse en Overijsselse landstrecken”. Hij twijfelde er niet meer aan dat de Klapekster aangetroffen kon worden in de kreupelbossen van de Hollandse duinkant. Als je er maar naar zoekt; al was het maar omdat ze daar niet alleen in de zomer wel gezien konden worden en zo nu en dan werden geschoten (!).

Over broeden van de Klapekster in het werkgebied is niets bekend. Sinds eind vorige eeuw is hij als broedvogel in ons land geheel verdwenen. Tegenwoordig zijn de Klapeksters alleen nog te bewonderen als doortrekker en wintergast. In het begin van de najaarstrek worden zij vooral geteld langs de bekende trekbanen langs de kust. Dit is fraai te zien aan de hand van de verdeling van vangsten op ringstations (kaart pagina 21). Voordat de Afsluitdijk en de Flevopolders werden aangelegd liepen de trekbanen ook in belangrijke mate langs de kust van de toenmalige Zuiderzee om ter hoogte van het Gooi zuidelijk af te buigen. Nog steeds vindt een deel van de trek langs deze baan plaats.

In *Vogels tussen Vecht en Eem* (Jonkers et al., 1987) wordt al vermeld dat de soort in zeer klein aantal in ons werkgebied doortrekker en wintergast is, waarbij

De Klapekster in *Nederlandsche Vogelen* 1770-1829 van Nozeman & Sepp

het aantal waarnemingen sterk wisselt en de soort soms geheel ontbreekt. De gegevens van de Klapekster kwamen uit het archief waarnemingskaartjes van onze Vogelwerkgroep. Thans – zo’n 40 jaar later – wordt er steeds meer naar de vogels wordt gekeken. Het vastleggen van waarnemingen via waarneming.nl heeft een enorme vlucht genomen en er komen steeds meer waarnemers. In sommige jaren is het aantal waarnemingen veel en veel groter dan destijds, maar zijn de aantallen Klapeksters die een winterterritorium hebben aanmerkelijk kleiner. Gebieden waar je ’s winters een ‘vaste’ Klapekster kon aantreffen waren de Ankeveense en Kortenhoefse Plassen, Hoorneboegse heide, Zuiderheide/Laarder Wasmeer en Tafelbergheide.

Om te bepalen of er in een winterperiode een voedselterritorium was heb ik alle waarnemingen van waarneming.nl doorgenomen. De waarnemingskaartjes uit het archief van de VWG zijn ook ingevoerd in waarneming.nl. Ik heb de indruk dat er een periode is geweest dat er nog weinig gegevens op kaartjes werden gezet. Zelf heb ik lange tijd geen waarnemingskaartjes ingevuld en pas vanaf 2011 voer ik waarnemingen in op waarneming.nl. Voor de jaren 1999 tot 2011 heb ik geput uit mijn aantekeningenboekjes. Voordat waarneming.nl ten tonele verscheen en populair werd als invoermedium was er nog geruime tijd het ‘Goois Vogelnet’. De waarnemingen daarvan zijn ook (deels of geheel?) in waarneming.nl opgenomen.

Werkgebied VWG met deelgebieden voor voedselterritoria van de Klapekster (periode 2000-2020)

De reeksen waarnemingen heb ik per deelgebied uitgesplitst en gekeken naar eerste waarnemingsdatum en laatste waarnemingsdatum. Het komt nog vrij vaak voor dat er waarnemingen in het najaar zijn en vervolgens pas weer veel later, in het prille voorjaar. In die gevallen beschouw ik dat als afzonderlijke periodes dat er een Klapekster pleisterde.

De Klapekster lijkt een eenvoudige soort om te zien, omdat deze soort doorgaans in de top van boom of struik zit. Klapeksters kunnen zich echter goed verbergen en langere tijd onzichtbaar zijn. Uit analyse van resultaten van de klapekstertellingen is berekend dat de detectiekans in het veld 53 % is (Schekkerman et al., 2015). Zo zag ik ooit op de Tafelbergheide hoe een Klapekster neerstreek op een wortel van een heidestruik. Het is dat ik de vogel wist te zitten en daardoor met de telescoop kon volgen. Ruim een uur lang zat de vogel daar tot deze opeens begon te kokhalzen en een braakbal uitspuwde. Daarna bleef hij nog zitten poetsen voordat hij na gepoept te hebben weer ging jagen. Ook onder slechte lichtomstandigheden kan het lastig zijn, vooral wanneer de vogel niet keurig hoog zit, maar half verborgen in een boom of struik. Tijdens alle jaren dat ik deze soort nu volg, gebeurt het regelmatig dat ik lang moet speuren omdat de hij zich 'verstopt' heeft, bijvoorbeeld tussen bremstruiken of laag in een Meidoorn.

Figuur 1 Aantal ingevoerde Klapekster-waarnemingen op waarneming.nl

(Bron: Waarneming.nl)

Voor de eerste jaren van de reeks 2000–2020 waren er weinig waarnemingen om een goede uitspraak te kunnen doen. Dit is goed te zien in de totale aantallen waarnemingen per jaar op waarneming.nl zoals hierboven weergegeven.

Voor de jaarlijkse klapekstertellingen van waarneming.nl (sinds de winter van 2007–2008) wordt aangenomen dat bij de eerste teldatum (weekend in 2e helft van december) de Klapeksters zich in een voedselterritorium gevestigd hebben en dat ze bij de tweede teldatum (weekend in 2e helft van februari) daar nog aanwezig zijn. Nu heeft de ervaring mij geleerd dat het kan voorkomen, dat een vogel eerst een gebied bezet, om later toch naar elders te vertrekken. Omgekeerd gebeurt het ook dat een

vogel opeens later in de tijd van elders in een gebied arriveert en daar de rest van de winter een voedselterritorium bezet houdt. Ook kan een vogel tijdens de voorjaarsstrek plotseling opduiken en nog geruime tijd in een gebied verblijven alvorens de reis naar het noorden voort te zetten. Een mooi voorbeeld daarvan was er in de winter 2011–2012, toen op 22 oktober een Klapekster op de Tafelbergheide neerstreek en daar verbleef tot 26 maart. Die dag meldde Pieter Doorn een tweede Klapekster! De wintergast verdween diezelfde dag en de tweede vogel werd op 12 april voor de laatste keer waargenomen. Het kan ook voorkomen dat een Klapekster tijdelijk verdwijnt uit een gebied, om plotseling weer op te duiken.

*Klapekster tussen bremstruiken
Tafelbergheide, 22 november 2009 | Paul van der Poel*

*Klapekster in Meidoorn
Tafelbergheide, 6 februari 2010 | Paul van der Poel*

De criteria die ik voor het werkgebied van de VWG hanteerde zijn als volgt:

- **Zeker voedselterritorium (Z)** meer dan 100 dagen aanwezig
- **Waarschijnlijk voedselterritorium (W)** meer dan 100 dagen aanwezig maar vrij weinig waarnemingen
- **Pleisterend in na- of voorjaar (D)** 30 tot 100 dagen aanwezig
- **Tijdens trek enige tijd pleisterend (P)** 7 tot 30 dagen aanwezig

De resultaten van deze exercitie worden weergegeven in Tabel 1 voor zekere en waarschijnlijke voedselterritoria, en voor een deel van de tijd pleisterende Klapeksters, terwijl in Tabel 2 het totale aantal voedselterritoria in het werkgebied vermeld staan.

Tabel 1 Voedselterritoria en pleisterende Klapeksters in werkgebied VWG in de winterperioden 1999-2000 t/m 2019-2020

Gebied	99 00	00 01	01 02	02 03	03 04	04 05	05 06	06 07	07 08	08 09	09 10	10 11	11 12	12 13	13 14	14 15	15 16	16 17	17 18	18 19	19 20
1 Naardermeer en omgeving									P	D		D	Z	Z	Z	P	P	P	Z	Z	Z
2 Noordelijke heidevelden				D	D		P	Z	Z	Z	Z	D	Z					Z			Z
3 Centrale heidevelden				D			D		P	P		Z									
4 Zuiderheide, Laarder Wasmeer	Z									Z	P							D			
5 Hoorneboegse heide	2 x Z	2 x W			W	P			Z												
6 Polder Achteraf/Egelshoek					P															Z	P
7 Kortenhoefse plassen e.o.			W										P								
8 Ankeveense plassen e.o.											Z										
9 Eemmeer - Stichtse brug													P								

Tabel 2 Aantal zekere en waarschijnlijke voedselterritoria Klapeksters in werkgebied VWG in de winterperioden 1999-2000 t/m 2019-2020

	99 00	00 01	01 02	02 03	03 04	04 05	05 06	06 07	07 08	08 09	09 10	10 11	11 12	12 13	13 14	14 15	15 16	16 17	17 18	18 19	19 20
Zeker	3							1	2		2	1	2	1	1			1	1	2	2
Waarschijnlijk		2	1		1																

Maaiwerkzaamheden na twee jaren met uitbraak van Heidehaantje (inzet: Heidehaantjes) op de Tafelbergheide, 25 september 2013 | Paul van der Poel

Deelgebieden waar zekere en/of waarschijnlijke voedselterritoria voorkwamen

1. Naardermeer

Tot 'Naardermeer' worden ook de omringende gebieden gerekend, zoals de Hilversumse Bovenmeent en de Nieuwe Keverdijkse Polder (Natuurontwikkeling Naardermeer). In het verleden was het Naardermeer afgesloten voor publiek. Steeds meer van de omringende landerijen werden door Natuurmonumenten

verworven en werden voor èn de Klapekster èn de vogelaar interessanter. In de afgelopen 21 winterperiodes was er 6 keer een zeker voedselterritorium. In Tabel 3 staan de eerste en laatste data van waarnemingen, het aantal dagen van het voedselterritorium, het totale aantal gemelde waarnemingen en de uitsplitsing naar gebied. Gedurende 5 winterseizoenen

werden verreweg de meeste waarnemingen gedaan in de Hilversumse Bovenmeent. Tot er in 2019–2020 voor het eerst een territorium aan de rand van de Nieuwe Keverdijkse Polder kwam. Ook in de winterperiode van 2020–2021 duidt alles erop dat deze locatie weer favoriet is.

Tabel 3 Zekere voedselterritoria Klapeksters Naardermeer en omgeving per winterseizoen met eerste en laatste waarnemingsdata, het aantal dagen van het territorium, het totale aantal gemelde waarnemingen en de uitsplitsing daarvan naar gebied.

Naardermeer en omgeving	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2017-2018	2018-2019	2019-2020
Eerste datum	21-10-2011	19-10-2012	19-10-2013	22-10-2017	14-10-2018	06-11-2019
Laatste datum	05-04-2012	14-04-2013	24-03-2014	03-04-2018	06-04-2019	23-03-2020
Aantal dagen aanwezig	168	178	157	164	175	150
Totaal gemelde waarnemingen	329	164	73	66	0	150
• Aantal Hilversumse Bovenmeent	310	157	0	56	0	7
• Aantal Naardermeer	18	7	0	9	0	5
• Aantal Nieuw Keverdijkse Polder	1			1	0	138
• Aantal Hilversumse Meent - Karnemelksloot					1	

2. Noordelijke heidevelden

In 7 winterperiodes was er een voedselterritorium op de noordelijke heidevelden (Tabel 4). Voor de eerste winters van de beschouwde reeks zijn er onvoldoende gegevens en aanwijzingen voor voedselterritoria. Vanaf 2006-2007 is de Klapekster op de noordelijke heidevelden goed gemonitord. Van 2006-2007 tot en met 2011-2012 was er regelmatig een voedselterritorium met als voornaamste jachtterrein de Tafelbergheide, zoals uit Tabel 4 blijkt. In 2010-2011 was er twee keer in oktober al een Klapekster gedurende enkele dagen. Deze vogels zijn verjaagd doordat een zwerfkat een leger gemaakt had onder de boom die altijd uitverkoren was door de Klapeksters. In 2011 en 2012 was er vooral op de Tafelbergheide en Blaricummerheide een explosie van de heidekever of

heidehaantje (*Lochmaea suturalis*). Deze 6 mm grote kevertjes en de larven daarvan eten van de Struikheide. In 2013 werd grootschalig gemaaid om de dode hei te verwijderen (pagina 18). In de dode heide en op de gemaaide bodem komen minder (grote) insecten en hagedissen (met name Levendbarende Hagedissen) voor, wat minder voedselaanbod voor de Klapekster betekent. Heel geleidelijk is de populatie Driehoornmestkevers op de Tafelbergheide en Blaricummerheide sterk teruggelopen. Deze winteractieve kever is een belangrijke voedselbron voor de Klapekster. Het is moeilijk in te schatten of dit samenhangt met de teruggang van het aantal Konijnen. Als voedsel voor de Driehoornmestkever en de larven daarvan zijn behalve keutels van Konijnen ook die van de schapen en de vlaaien van de daar grazende koeien geschikt. Het heideherstel kwam in 2018

pas goed op gang, toen aansluitend de droogte roet in het eten strooide. Toch was er weer een voedselterritorium in 2016-2017. Die winterperiode bestond de hoofdmoot van het voedsel van de Klapekster uit kleine zoogdieren, vooral Rosse Woelmuizen. Met een onderbreking van 30 dagen was de Klapekster aanwezig. Uit foto's, gedrag en het feit dat de vogel in 17% van mijn bezoeken zong bleek het om dezelfde vogel te gaan (Van der Poel, 2017). Doordat ik behalve de Klapekster ook altijd noteer hoeveel voedselconcurrenten aanwezig zijn, bleek dat tijdens de 30 dagen afwezigheid van de Klapekster ook de Torenvalk ontbrak (Van der Poel, 2017). In 2019 kwam er een late Klapekster aan op de Tafelbergheide, die na korte tijd de omgeving van de Vliegheide (Luchtkasteel) prefereerde. Pas kort voor vertrek zocht deze vogel de Tafelbergheide weer op.

Klapekster met prooi (mestkever), Hilversumse Bovenmeent, 2 november 2011 | Paul van der Poel

2. Noordelijke heidevelden

Tabel 4 Zekere voedselterritoria Klapeksters Noordelijke heidevelden per winterseizoen met eerste en laatste waarnemingsdata, het aantal dagen van het territorium, het totale aantal gemelde waarnemingen en de uitsplitsing daarvan naar gebied.

Noordelijke heidevelden	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2011-2012	2016-2017	2019-2020
Eerste datum	30-11-2006	08-10-2007	01-10-2008	13-10-2009	16-10-2011	04-10-2016	19-12-2019
Laatste datum	14-03-2007	08-03-2008	13-03-2009	06-04-2010	04-10-2012	28-03-2017	02-04-2020
Aantal dagen aanwezig	105	150	164	176	181	176	106
Totaal gemelde waarnemingen	62	71	62	100	234	180	134
• Tafelbergheide	61	69	51	97	228	160	33
• Huizer Eng	-	-	-	-	1	1	2
• Blaricummerheide	1	2	-	3	2	13	-
• Nieuw Bussumer- en Vliegheide	-	-	11	-	3	6	97
• Bikbergen	-	-	-	-	-	-	2

3. Centrale heidevelden en 4. Zuiderheide / Laarder Wasmear

Tabel 5 Zekere voedselterritoria Klapeksters Centrale heidevelden en Zuiderheide / Laarder Wasmear per winterseizoen met eerste en laatste waarnemingsdata, het aantal dagen van het territorium, het totale aantal gemelde waarnemingen en de uitsplitsing daarvan naar gebied.

Centrale heidevelden en Zuiderheide / Laarder Wasmear	1999-2000	2007-2008	2010-2011
Eerste datum	11-03-2000	01-01-2008	08-10-2010
Laatste datum	11-03-2000	13-04-2008	11-03-2011
Aantal dagen aanwezig	?	104	154
Totaal gemelde waarnemingen	1	9	82
Zuiderheide, Laarder Wasmear			
• Zuiderheide	1	7	15
• Zuiderheide, Blukbos	-	2	-
Centrale heidevelden	-	-	
• Bussumerheide		-	15
• Westerheide			52

5. Hoorneboegse heide / Laapersheide

Tabel 6 Zekere voedselterritoria Klapeksters Hoorneboegse heide en Laapersheide per winterseizoen met eerste en laatste waarnemingsdata, het aantal dagen van het territorium, het totale aantal gemelde waarnemingen en de uitsplitsing daarvan naar gebied.

Hoorneboegse heide	1999-2000	2000-2001	2003-2004	2007-2008
Eerste datum	27-10-1999	05-11-2000	18-12-2003	25-10-2007
Laatste datum	20-02-2000	11-03-2001	28-03-2004	23-03-2008
Aantal dagen aanwezig	117	[127]	[102]	160
Totaal gemelde waarnemingen	5	3	4	9
• Hoorneboegse heide	5	3	4	9

Laapersheide	1999-2000	2000-2001
Eerste datum	11-03-2000	31-12-2000
Laatste datum	11-03-2000	31-12-2000
Aantal dagen aanwezig	?	?
Totaal gemelde waarnemingen	1	1
• Huydecopersbos	1	1

6. Polder Achteraf / Egelshoek en 7. Ankeveense Plassen en omgeving

Het gebied van de Polder Achteraf en de Tienhovense Zodden (Oostelijke Binnenpolder) heeft veel ingrepen ondergaan die het gebied geschikter maken voor de Klapekster door openheid en toegenomen biodiversiteit. Toch kan slechts één zeker voedselterritorium vastgesteld worden. Ook voor het gebied van de Ankeveense Plassen is dat het geval, zoals in Tabel 7 vermeld. Het aantal waarnemingen is weliswaar beperkt, maar de spreiding over de maanden rechtvaardigt een territorium.

Tabel 7 Zekere voedselterritoria Klapeksters Polder Achteraf / Egelshoek per winterseizoen met eerste en laatste waarnemingsdata, het aantal dagen van het territorium, het totale aantal gemelde waarnemingen en de uitsplitsing daarvan naar gebied.

Polder Achteraf / Egelshoek	2018-2019	Ankeveense Plassen en omgeving	2009-2010
Eerste datum	17-10-2018	Eerste datum	12-12-2009
Laatste datum	21-03-2019	Laatste datum	26-03-2010
Aantal dagen aanwezig	156	Aantal dagen aanwezig	105
Totaal gemelde waarnemingen	28	Totaal gemelde waarnemingen	5
• Polder Achteraf	23	• Ankeveense Plassen	3
• Egelshoek	1	• Ankeveense Plassen - Dammerkade	2
• Tienhovens Kanaal	4		

Eerste vangst op het Vogelringstation Het Gooi

In Nederland worden al lange tijd trektellingen uitgevoerd. Na een inzakking in telactiviteiten rond de eeuwwisseling is er een enorme boost gekomen toen resultaten via internet beschikbaar kwamen (<https://www.sovon.nl/nl/content/achtergrond-trektellen>). Tezamen met telgegevens van andere landen zijn de resultaten in te zien op trektellen.nl. Het valt te verwachten dat de aantallen Klapeksters die geteld worden zullen stijgen naarmate er meer trektelposten bijkomen. In Figuur 2 zijn de aantallen getelde Klapeksters per jaar vanaf 2000 tot 2020 weergegeven tezamen met het aantal actieve trektelposten per jaar (x 0,1 om de schaal iets in verhouding te brengen). Ook zijn in deze grafiek de (lineaire) trendlijnen gestippeld weergegeven. Deze trendlijnen blijken inderdaad vrijwel parallel te lopen. In Nederland zijn ongeveer 120

Klapeksters op telposten 2000 - 2020

(Bronnen: Sovon en Trektellen)

Figuur 2 Aantal getelde Klapeksters op trektelposten en aantal trektelposten x 0,1. Gestippeld de lineaire trendlijnen.

Afgelopen najaar werden vanaf 18 september de eerste Klapeksters gemeld. Op 21 en 23 oktober werd bij de Hilversumse Bovenmeent een Klapekster gemeld. Op 24 oktober kreeg ik opeens een mailtje van Hade Rijvers. Zij was die zaterdag bij het Vogelringstation Het Gooi van onze Vogelwerkgroep actief toen Rudy Schippers een Klapekster uit een net haalde.

Zij stuurde enkele foto's van de happening. Harry de Rooij ringde de Klapekster en 'showde' deze na afloop met hieronder op

de foto een inzet van het gevolg. De volgende dag werd er een Klapekster gemeld op de Tafelbergheide. Deze vogel bleek geringd en werd prachtig gefotografeerd door Jurrien Uiterwijk (pagina 14). Op 31 oktober – de laatste dag dat de vogel gezien werd – slaagde ik er in het laatste cijfer van de ring af te lezen, het cijfer was een '0'. Dit maakt het vrijwel zeker dat het inderdaad om de Klapekster gaat die een week eerder geringd werd langs de Gooimeerkust bij Naarden.

De volgende biometrische kenmerken van de vogel werden vastgelegd:

Leeftijd	: Na 1kj (na eerste kalenderjaar)
Vleugellengte	: 116 mm
P8 (handpen 8)	: 85 mm
Staartlengte	: 117 mm
Ruiscore	: 0 (niet in de rui)
Vetscore	: 1 (weinig tot geen vet, hetgeen vaak duidt dat de vogel net gearriveerd is)
Gewicht	: 62.2 gram (is iets onder het gemiddelde gewicht)

Opmeten biometrische kenmerken Klapekster bij Vogelringstation, 24 oktober 2020 | Hade Rijvers

Klapekster 'bedankt' ringer Harry de Rooij bij Vogelringstation, 24 oktober 2020 | Hade Rijvers

Referenties

- Deuzeman, S., A. van den Berg, P. van den Akker & C. van Turnhout, 2015. Dieet, conditie en plaatstrouw van overwinterende Klapeksters; Is er een relatie met begrazing? *Limosa* 88: 2-10.
- <https://www.kb.nl/themas/boekkunst-en-geillustreerde-boeken/nederlandsche-vogelen-van-nozeman-en-sepp>
- <https://www.sovon.nl/nl/content/achtergrond-trektellen>
- <https://www.sovon.nl/nl/soort/15200>
- <https://www.trektellen.nl/>
- Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken (red.), 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Hilversum: 322-323.
- Panov, E.N., 2001. The true shrikes (Lanidae) of the world: Ecology, Behavior and Evolution. ISBN 978-954-642-576-8.
- Schekkerman, H., F. Hustings, L. van den Bremer, C. Kampichler, E. van Winden, M. Broere & H. de Vries, 2015. Overwinterende Klapeksters in Nederland: telperikelen, aantallen en verspreiding. *Limosa* 88: 11-21.
- Schön, M., 1994a. Morphologische Grundlagen einiger Greifvogel-Eigenschaften des Raubwürgers (*Lanius excubitor*). *Ökologie der Vögel* 16: 1-10.
- Schön, M., 1994b. Geschlechts-, Alters- und individuelle Zeichnungsmerkmale des Raubwürgers (*Lanius excubitor*) im Vergleich mit anderen Würgern: zur Wirksamkeit von Zeichnungsmustern. *Ökologie der Vögel* 16: 11-80.
- Nozeman, C. & C. Sepp, 2014 [1770-1829]. *Nederlandsche Vogelen*. Uitgeverij Lannoo, België.
- Van der Poel, P., 2000. Fietstocht met drie klapeksters. *De Korhaan* 34(2): 43.
- Van der Poel, P., 2007. De Klapekster en enkele andere bewoners van de Tafelbergheide. *De Korhaan* 41(2); 60-61.
- Van der Poel, P., 2011. De Klapekster in ons werkgebied in de winter 2010-2011. *De Korhaan* 45(3): 113-119.
- Van der Poel, P., 2017. Klapeksteronderzoek 2016-2017 (niet gepubliceerd).

Vogeltreffers

van Jurrien Uiterwijk

Al mijn hele leven ben ik buiten te vinden. Veel in de natuur, vaak aan het vissen. Sinds een paar jaar hebben mijn hengels plaatsgemaakt voor een camera en bestaan de vangsten uit vogelfoto's.

Fluiter: 26 mei 2020
Eén van de twee Fluïters
ontdekt bij de Tafelberg,
Huizen.

Klapekster: 24 mei 2020
Zat in een boompje op de
Tafelberg. Snel mijn
camera gepakt, rustig zijn
richting opgelopen en
een paar foto's gemaakt.

Vurgoudhaan ♀: november 2020
Gefotografeerd op mijn werk in Huizen.

Bonte vliegenvanger ♂:
Op 3 juni 2020 een paartje
Bonte Vliegenvangers
ontdekt op de Tafelberg,
die druk bezig waren
uitgevlogen jongen te
voeren.

**Ransuil met opgetrokken
poot: november 2020**
Gefotografeerd in
november 2020 te
Blaricum.

Het westnijlvirus aangetroffen in een Grasmus in Nederland

voor u gelezen door R.G. (Rob) Moolenbeek

Al enige jaren komt in Nederland het van oorsprong Afrikaanse 'usutuvirus' voor. Vooral de lokale merelstand heeft behoorlijk te lijden gehad van deze uitbraak. Ook in het Gooi zijn diverse besmette vogels (vooral merels) aangetroffen door ringers. Zij nemen tijdens hun ringactiviteiten bij bepaalde vogels bloedmonsters af die onderzocht worden door de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Ook in ons werkgebied worden vogels bemonsterd. Op 22 augustus 2020 werd door de

ringgroep De Haar in Haarzuilens een Grasmus gevangen, die in de omgeving daar besmet was geraakt met het westnijlvirus. De vogel was eerder in het jaar ook bemonsterd en was toen niet besmet. Dit heeft geleid tot de ontdekking van het virus in muggen in dat gebied. Op 12 oktober 2020 kon de eerste humane besmetting gemeld worden in Nederland. Een persoon met neurologische klachten in Utrecht werd positief getest. Van oorsprong komt het westnijlvirus voor in warme gebieden. Nu het warmer

wordt door klimaatverandering kan het virus steeds noordelijker overleven. Het virus komt vooral voor bij vogels en wordt overgedragen door muggen. Slechts een klein deel van de besmette mensen zal ernstige klachten ontwikkelen.

Bron

- Bron: <https://vogeltrekstation.nl/nl/nieuws/voor-het-eerst-westnijlvirus-gevonden-bij-een-vogel-nederland>.

Grasmus ♂ | Hugo Weenen

Wat was interessant in de vogelbladen?

Samengevat door Paul Keuning

De Dompfoorn jrg. 54(4)

Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden. Van Hille de Bruin een prachtig fotoverhaal over de lentegebeurtenissen van een paartje IJsvogels. Paul van der Waal blikt terug op onze omgang met de Grote Zilverreiger. Rond 1900 werden de veren van zo'n 200.000 exemplaren voor goudgeld verhandeld op Londense markten. Ze werden gebruikt voor het versieren van dameshoedjes. Jacques van der Neut kondigt de verschijning van de 'Avifauna van de Biesbosch' aan, een lijvig boekwerk van 570 pagina's. Alle 328 recent waargenomen soorten worden besproken.

Dutch Birding jrg. 42(6)

Tijdschrift over palearctische vogels. Uit de inhoud: 379 zeldzame vogelsoorten zijn dit jaar gemeld, waaronder veel klauwiersoorten. Benieuwd naar de Bruine, de Balearische Roodkop-, de Turkestaanse, de Masker- of de Daurische Klauwier? Ze staan allemaal, de meeste met foto's, in dit nummer. Altijd interessant zijn de recente binnenlandse waarnemingen: Blauwstaarten op diverse locaties, een Kortteenleeuwrik en een Witkeelgors

waren opvallende vogels die onlangs gefotografeerd zijn.

De Kieft jrg. 13(4), dec. 2020

Vogelbeschermingswacht 'Zaanstreek'. Ed Staats 'Gemengd beeld broedseizoen Oeverzwaluwen'. Op drie locaties kwamen ze tot broeden, onder andere in een speciaal hiervoor afgestoken wand langs de Noorder IJ-plas. In totaal vlogen er uit de 49 eerste en tweede legsels rond de 150 jongen uit. Nog iets het vermelden waard: een in de Zaanstreek van een kleurring voorziene Smient is op de foto gezet als trotse moeder met zes jongen in Rovaniemi in het noorden van Finland.

Limosa jrg. 93(3)

Tijdschrift van de Nederlandse Ornithologische Unie en Sovon. Chris van Turnhout, Frank Majoer et al. 'Demografie van een populatie Tapuiten in een snel veranderend duinlandschap'. De Tapuit is gebonden aan open, droge duingraslanden. In de Kop van Noord-Holland konden ze zich tot voor kort goed handhaven. Tijdens een 13 jaar lopende populatiestudie werd in de Noordduinen vastgesteld dat het aantal broedparen in de onderzoeksperiode licht afnam. Oorzaken: minder konijnen dus minder konijnenholen waar de Tapuiten in kunnen nestelen en meer vergrassing. Verder gaat predatie door vossen en marterachtigen een grotere rol spelen. Peter Spierenburg en Jelle van Dijk 'Verstopt tussen de tulpen: houdt de Engelse Kwikstaart stand?' Ze waren hier te lande al gering in aantal. Verdere afname van de soort begon in Engeland en leidt nu tot een precaire situatie voor wat betreft het aantal broedparen in onze bollenstreek. Dat ze erg plaatsgebonden zijn, werkt ook niet mee bij het vinden van een partner.

Vincent van der Spek et al. 'Verandering in de najaarsfenologie van de Waterrietzanger?' Tegen de verwachting in komt deze meest bedreigde zangvogel van Europa redelijk vaak in de netten van Nederlandse ringstations. Het afspelen van geluid speelt hierbij waarschijnlijk een rol. Tenslotte is Marc van Houten de geschiedenis in gedoken. Hij doet uit de doeken hoe een traditionele methode, die in de Eempolders veel werd toegepast om Kemphanen te vangen met strikken van paardenhaar, in de jaren '60 in Groningen gebruikt werd bij gedragsonderzoek door Johan van Rhijn naar Kemphanen op de honken.

Vogels jrg. 40(5)

Vogelbescherming Nederland. Ruud van Beusekom 'Als de rietstengels trillen.' De Roerdomp is een beetje vreemd, maar heel bijzonder: de 'onzichtbare' hoemper, waarvan de mannetjes vaak in ons land overwinteren. Anton Stortelder schreef samen met Robert Kwak het boek 'Nederlandse vogels in hun Domein'. De auteurs schreven een optimistisch boek, een pleidooi voor het scheppen van een basiskwaliteit van landschap, waarin niet alleen de

vogels, maar ook de planten, insecten, zoogdieren, reptielen en amfibieën zich thuis voelen. In Zevenaar en omgeving wordt al een begin gemaakt met die ontwikkeling. Uw interesse gewekt? Let op het symposium dat Vogelbescherming organiseert op 21 april 2021 over dit onderwerp. Monica Wesseling neemt namens Vogelbescherming stelling in de discussie over de energietransitie: "Groene energie mag nooit ten koste gaan van natuur". Het IJsselmeergebied en de randmeren mogen niet vol komen te liggen met zonnepanelen en windturbines. De tienduizenden vogels, waaronder eenden, komen hier juist vanwege het ongerepte, weidse open water.

De Kruisbek jrg. 63(5), nov. 2020

Vogelwacht Utrecht. Bram Rijksen meldt met gepaste tevredenheid de waarneming van een Zwartkeellijster in de wijk Lunetten. Toon Vernooij laat zien hoe vindingrijk diverse vogelsoorten zijn bij hun manier om aan voedsel te komen. Buddy van Nieuwenhoven maakte in polder De Kampen een mooie fotoreportage van de Zeearenden, ja die van de Dode Hond.

Sovon-Nieuws jrg. 33(4)

Berichten over vogeltellingen van Sovon. Theo Verstrael 'Melden van dode vogels belangrijker dan ooit'. Er wordt intensief onderzoek gedaan naar de overdracht van hoog pathogene varianten van de vogelgriep, voor mensen (nog) onschuldig, maar raak de dode vogels niet aan. Meldt ze via de website van Sovon. Erik Kleyheeg onderzoekt met Jan-Willem Vergeer het effect van maatregelen om het agrarisch gebied aantrekkelijker te maken voor vogels.

Daarom blijvend vogeltellers gezocht in het agrarisch gebied. Lees ook de Sovon-publicatie 'Boerenlandvogels in de knel'. Verder lijsten met tellingen van zeldzame broedvogels en midwintertelling watervogels. Er zijn voortdurend verschuivingen in de aantallen, weinig soorten blijven langjarig stabiel in aantal. De zachte winters leidden tot een toename van soorten die gesteld zijn op ons nu zeer milde klimaat. **Vogelbalans** met als thema **Exoten**, als bijlage bij Sovon-Nieuws. Wat is een exoot? De Nijlgans en de Halsbandparkiet hebben een slechte naam, maar onderzoek toont aan dat concurrerende soorten niet afnemen in aantal. Centraal in dit blad twee zeer bruikbare cirkeldiagrammen van broedvogels en van wintervogels. In één oogopslag zie je de toe- of afname van honderden vogelsoorten vanaf 1990.

De Grauwe Gans jrg. 36(3)

Vogel- en Natuurwacht Flevoland. Michiel Babeliowsky verhaalt hoe hij vanaf zijn favoriete plek 'De Lage Knarsluis' aan de Knardijk, 40 jaar geleden talloze roofvogels zag passeren. De inventarisatie van Kees de Pater toont aan hoe vogelrijk zijn deel van de Lepelaarsplassen is: op 17 ha broeden er gemiddeld 281 vogels, verdeeld over 47 vogelsoorten. De trend laat een toename van het aantal bosvogels zien, terwijl het aantal ruigtevogels afneemt. Minder vogels dus die riet en open vlaktes prefereren. Victor Eggenhuizen beschrijft een herkenbaar gevoel van net te laat te komen, wanneer er een zeldzame Roze Spreeuw of Rosse Waaiersstaart gemeld wordt. Door op een later tijdstip toch

even goed de omgeving na te speuren, krijgt de auteur ze alsnog mooi te zien.

De Tringiaan, jrg. 43(2), nov. 2020

VWG Berkelland. Jos Korenromp schrijft over de gemarginaliseerde Veldleeuwerik. Steeds verder wordt hij teruggedrongen, maar de luchtkolom die hij in februari al inneemt, verdedigt hij hardnekkig terwijl hij al tierelierend neerdaalt. Met kruidenrijke akkerranden worden in Berkelland hoopvolle resultaten geboekt. Marina Pruijssers noteert op de Trektelpost Havelandweg in 2019 recordaantallen roofvogels. De Buizerd bijvoorbeeld met 344 ex. in oktober. Ik ben benieuwd naar de telmethode, waarmee ook in oktober 170.125 Spreeuwen werden vastgesteld. Nemen ze foto's en tellen ze achteraf de puntjes? Marjon Hoen laat ons mee genieten van de 'Belevenissen van een uilenkastcontroleur'. Die verrassing is niet altijd aandoenlijk. Wat dacht je van een stinkende Boommarter in een uilenkast?

Het Vogeljaar jrg. 68(4), 2020

Tijdschrift voor vogelstudie. Franklin Tombeur 'Vijfendertig jaar BMP in Mezendreef'. Een polderbosje in Zeeuws-Vlaanderen van 4,5 ha, op de grens van België bij Zuiddorpe, omringd door akkers. Van de 15 jaarlijkse soorten is de trend veelal stabiel; de Zomertortel is na 2000 helemaal verdwenen en sterke dalers waren de Merel, de Tjiftjaf en de Houtduif. Otte Zijlstra 'Expeditie langs de koele kusten van Spitsbergen'. Een fascinerend bezoek met de Plancius aan deze eilandengroep, waar voor ons zeldzame, arctische vogelsoorten goed benaderbaar zijn. Gerard Ouweneel gaat met de vogelaars eropuit om te zien wat er met de twintig miljoen euro van het Droomfonds Haringvliet tot stand is gekomen. De opbrengst valt mee: het eilandje Blik zat vol met kustbroeders, opknappen van verschillende oevers van het Haringvliet heeft goed uitgepakt en er is een opvallend vogelobservatorium gebouwd in de vorm van een kruik bij Stellendam. Jelle Harder meldt de terugkeer van de Grote Gele Kwikstaart in Noord-Holland. Er was een mogelijke broedlocatie bij Anna's Hoeve.

Grote Zilverreiger loerend op opspringende visjes | Jurrien Uiterwijk

Een makkelijk maaltje voor de IJsvogel | Bert van den Broek

Samen vissen

Arda van der Lee

Bij het openen van de gordijnen in de ochtendschemer zie ik een witte schim aan de rand van het water direct achter ons huis in Ankeveen. Het is een Grote Zilverreiger, die trouw op zijn post staat te wachten. Waarop? Op de komst van enkele Aalscholvers, die het plasje achter ons huis elke ochtend met een bezoekje vereren. Zodra zij onder water verdwijnen, ontstaat daarin beroering en springt een grote school voortjes als een zilveren 'wave' uit het water. De Zilverreiger kan de verleiding niet weerstaan en bevindt zich inmiddels

een meter van de kant om gebruik te maken van de paniek onder de visjes. Het aantal vissers wordt nog uitgebreid met een mannetje Grote Zaagbek, die rustig komt aangezwommen. Het water is helder en zo ondiep, dat je vanuit huis kan volgen waar hij onder water zwemt. Het vogelfestijn wordt gecompleteerd door een azuurblauwe schicht, die op een paaltje landt. Ook deze IJsvogel weet dat het hier elke ochtend makkelijk vissen is. En dan plotseling, alsof het afgesproken is, vliegen ze allemaal weg. Of zagen ze

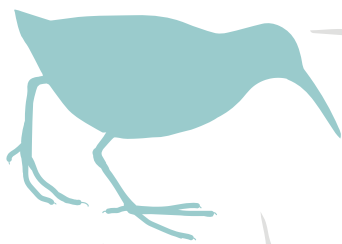
ons bewegen achter de ramen? De rust lijkt weergekeerd, totdat een draaikolk de komst van een Snoek aankondigt. Dit tafereel herhaalde zich een aantal weken elke ochtend. Maar helaas, de school visjes is weg, gedecimeerd of gevlucht naar dieper water? De afzonderlijke vissers komen elke dag nog wel even langs, maar dit gezamenlijke vissen behoort nu, eind december 2020, tot het verleden.

Verwantschappen van Europese vogelfamilies

Deel 1: niet-zangvogels

Jan K. Nijhof

In het veld is het niet van belang om te weten of bijvoorbeeld de eenden nauwer verwant zijn aan de futen dan aan de reigers. Praktisch van belang of niet, interessant zijn die verwantschappen wel. Vooral in de laatste decennia zijn de opvattingen hierover flink veranderd. Dat komt doordat er veel mogelijkheden zijn bijgekomen om die relaties te onderzoeken. De resultaten van dergelijk onderzoek zijn soms ronduit fascinerend. Wat dacht u van duifachtigen als naaste familie van flamingo's? Of van het Baardmannetje in zijn éénmans-familie als zustergroep van de leeuweriken? Laat u verrassen!

Met de wisselende ideeën over de verwantschappen tussen de vogelfamilies heeft u als vogelaar niet zoveel te maken. U merkt er hoogstens wat van doordat de volgorde van de verschillende groepen in uw nieuwere vogelgids anders is. Ik heb bijvoorbeeld in de jaren '70 de vogelcursus gevolgd. We hadden toen een vogelgids (Peterson et al., 1964) die 'de Kist' werd genoemd, de bewerker ervan was namelijk ene J. Kist. Dat boek begon toen met de futen en duikers. Mijn huidige ANWB-gids (Svensson, 2005) begint met de eenden, de duikers duiken pas op bladzijde 60 op. Er zijn nogal wat vogels en door ze in groepen in te delen wordt die massa overzichtelijker. Oorspronkelijk gebeurde dat op betrekkelijk willekeurige kenmerken bv. watervogels, landvogels, loopvogels en klimvogels. Sinds Darwin moet een classificatie een afspiegeling zijn van hun veronderstelde afstamming. Zeker bij vogels gaf dat problemen want er waren vrijwel geen fossielen die op hun

evolutie enig licht konden werpen. Overeenkomstige kenmerken hoefden niet op evolutionaire verwantschap te wijzen. Zwemvliezen bijvoorbeeld kunnen onafhankelijk op meerdere tijdstippen tijdens de evolutie zijn ontstaan. Bij gebrek aan harde feiten ontstonden er vele indelingen, maar die waren daardoor meer een afspiegeling van de opvattingen van de auteur. Dit verleidde de onderzoeker Olson in 1981 tot de wat wanhopige uitspraak: "... the present classification of birds amounts to little more than superstition and bears about as much relationship to a true phylogeny of the Class Aves as Greek mythology does to the theory of relativity." (...de huidige indeling van vogels is niet veel meer dan bijgeloof en lijkt ongeveer evenveel op de echte afstamming van de vogels als Griekse mythologie op de relativiteitstheorie).

Eind vorige eeuw vatte men weer moed dankzij de opkomst van DNA-onderzoek en andere moleculaire technieken. Verwantschappen werden als het ware aantoonbaar. Die technieken hebben zich enorm ontwikkeld en ze hebben intussen een grote betrouwbaarheid. Dergelijk onderzoek wordt de laatste decennia steeds meer gedaan. Wat helpt is dat er intussen ook meer fossielen bekend zijn. Inmiddels is er zelfs sprake van een hoge mate van consensus over de verwantschappen op familieniveau. Dat betekent niet dat het nu klaar is. Wetenschappers zullen hier ongetwijfeld nog lang aan blijven 'vogelen'. We gaan nu de resultaten nader bekijken.

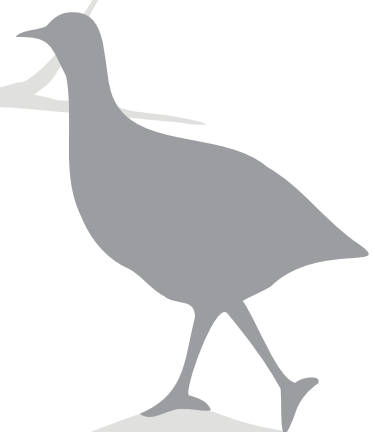
Vogels levende dinosauriërs?

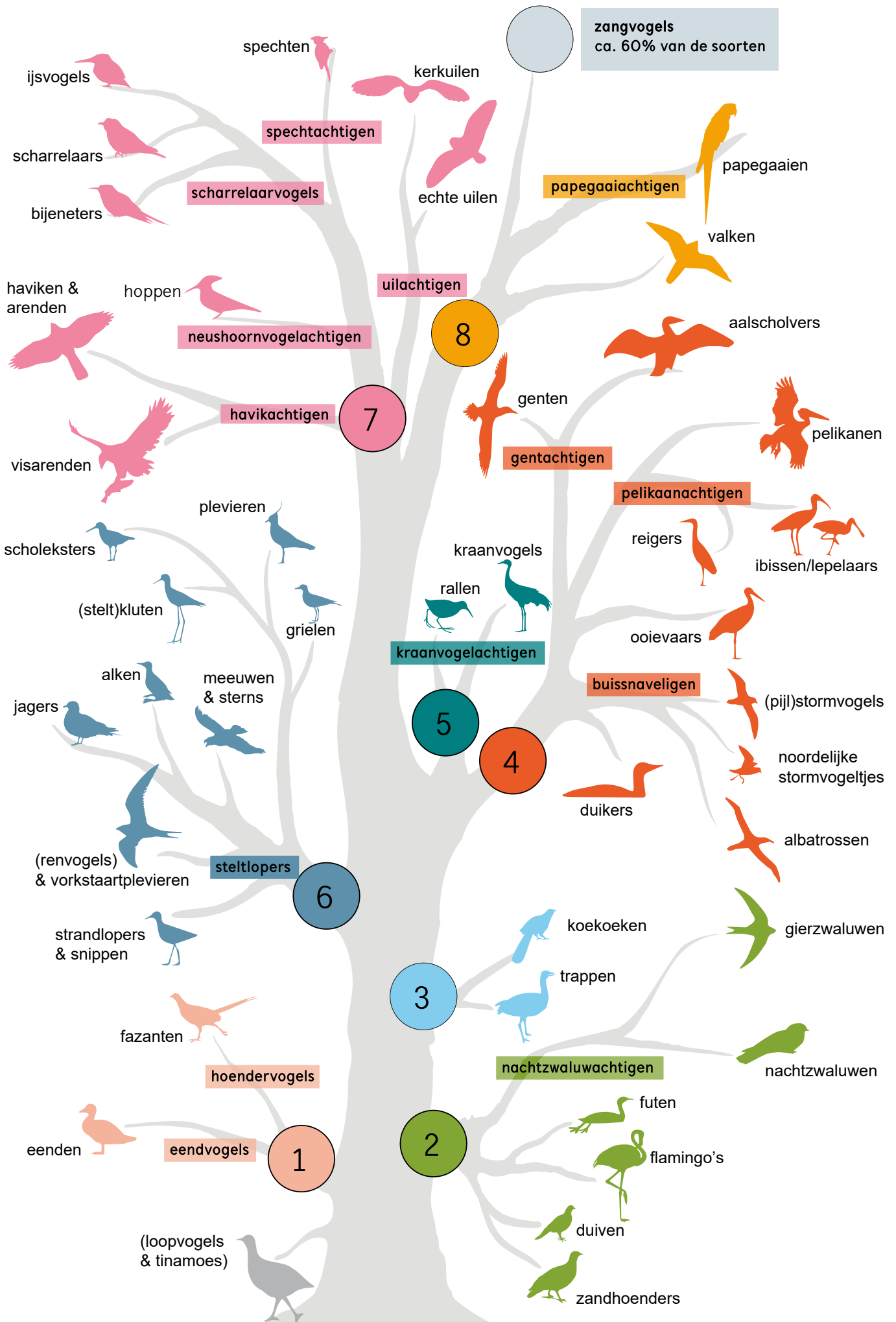
Als startpunt: **Men vindt tegenwoordig dat vogels de enige nog levende dinosauriërs zijn.**

Dinosauriërs zijn niet alleen de vaak reusachtige exemplaren die u kent van films en van het speelgoed van uw kinderen. Er waren ook veel kleinere soorten. De grote zijn allemaal uitgestorven en bepaalde groepen van

het kleinere spul hebben zich tot vogels ontwikkeld. Dat vogels dinosauriërs zijn betekent volgens mij, dat er geen scherpe grens tussen beide groepen valt te trekken.

Om heden en verleden van de classificaties en dus van de ideeën over de vogelafstamming te kunnen vergelijken, gaan we uit van een bekende checklist van Morony en medeauteurs uit 1975. We kijken slechts op het niveau van ordes en families. Voor het heden is de basis de indeling door Winkler en medeauteurs uit 2015. We gebruiken een stamboom, getekend op basis van hun opvattingen (zie literatuurlijst). Van twee families onder elkaar op een lijst is niet duidelijk hoeveel ze verwant zijn. Het kan zelfs zijn dat ze eigenlijk naast elkaar zouden moeten staan. Een stamboom geeft dan meer informatie. De lengte van de takken in de gebruikte stamboom is geen tijdschaal. Het verloop in de tijd laten we geheel buiten beschouwing. Ordes en families van vogels, die niet in Europa in het wild voorkomen heb ik verwijderd, evenals die van dwaalgasten. Gevestigde exoten doen wel mee. Aan de voet van de stamboom heb ik toch de niet-Europese 'Loopvogels & Tinamoës' vermeld, omdat die een zustergroep zijn van alle andere vogels samen! (Tinamoës zijn Zuid-Amerikaanse vogels, die wel wat aan hoenders doen denken).

Moronylijst

We lopen nu de Moronylijst van de niet-zangvogels stap voor stap door en vergelijken die met de Winklerstamboom.

Duikers: (tak 4)

Duikers en futen werden vroeger als verwant gezien omdat het beide duikende vogels zijn die hun achterpoten als drijvende kracht gebruiken. In de stamboom staan duikers nu ver van de futen (tak 2). De duikers zitten aan de tweede afslag van tak 4, na de kraanvogelachtigen (tak 5) en voor de buissnaveligen (stormvogelachtigen) en de tak met ooievaar-, pelikaan- en gentachtigen.

Futen: (tak 2)

Futen blijven 'vroeg vogels' en staan veraf van duikers en buissnaveligen. In deze eeuw vond men, tot ieders verrassing, dat ze een zustergroep waren van de flamingo's. Ze zitten aan tak 2, naast de flamingo's!

Buissnaveligen: (tak 4, direct na de duikers)

Ze zijn een zustergroep van de ooievaar-, pelikaan- en gentachtigen. De stormvogeltjes zijn later gesplitst in een zuidelijke en een noordelijke familie. Alleen de noordelijke zijn opgenomen in de stamboom want die komen in Europa voor. Zij zijn een zustergroep van de (pijl) stormvogels. Samen zijn ze weer een zustergroep van de albatrossen.

Pelikaanachtigen: (tak 4)

Genten en aalscholvers verdwijnen uit deze orde en vormen samen de nieuwe zusterorde gentachtigen. Ter compensatie van dit verlies schuiven ibissen, lepelaars en reigers onder de 'ooievaarparaplu' uit en onder die van de pelikaanachtigen. Ooievaar-, gent- en pelikaanachtigen vormen samen een zustergroep van de buissnaveligen.

Ooievaarachtigen: (tak 4)

De ooievaars blijven eenzaam en alleen achter in hun eigen orde. (Zie hierboven). Ze zijn zeker niet nauw verwant aan de flamingo's (tak 2).

Flamingo's: (tak 2)

Flamingo's hebben geen nauwe banden met ooievaars, noch met eendvogels.

Ze zijn, zoals we al eerder zagen, nogal verrassend 'gedegraded' tot een zustergroep van de futen (tak 2).

Eendvogels: (tak 1)

Eendvogels hebben niets van doen met flamingo's en nog minder met roofvogels. Samen met de zustergroep hoendervogels zijn zij de oudste tak (1) van de stamboom met Europese vertegenwoordigers.

Daarom beginnen recentere vogelgidsten voor Europa met eenden (soms met hoenders).

Het onderzoek aan een fossiel schedeltje, dat al sinds 2000 in het bezit is van het Natuurhistorisch Museum van Maastricht, haalde vorig jaar de kranten. Het resultaat suggereerde dat het bijbehorende diertje heel dicht bij de laatste gemeenschappelijke voorouder van de hoender- en eendvogels staat.

Roofvogels: (tak 7)

De valken vliegen uit deze groep en krijgen hun eigen orde aan tak 8, dicht bij de papegaaiachtigen en zangvogels. De andere twee families komen samen in de orde havikachtigen, ver van eendvogels, hoendervogels en valken, namelijk aan de eerste afsplitsing van tak 7. Verderop aan die tak bevinden zich de uilachtigen, hop (neushoornvogelachtigen) en spechtachtigen en scharrelaarvogels.

Hoendervogels: (tak 1)

Hoendervogels zitten samen met de zustergroep eendvogels aan tak 1, de laagste ('Europese') vertakking van de boom.

Kraanvogelachtigen: (tak 5)

De trappen krijgen hun eigen orde en komen aan tak 3. Hun zustergroep is die van de koekoekachtigen, iets wat me nogal verbaasde. De hoendervogels staan heel ergens anders (tak 1) en de steltlopers zijn wel ongeveer even oud, maar zitten aan tak 6. Tak 5 is de eerste die afsplitst van tak 4. Verderop zitten daaraan de duikers, buissnaveligen, ooievaar-, pelikaan- en gentachtigen.

Steltlopers: (tak 6)

Deze hele tak is voor hen alleen. Ze zijn een grote en duidelijk afgescheiden orde. Over de plaats van de orde is wel wat geharreward, evenals over de onderlinge verwantschappen van de families die

hierbij horen. De duifachtigen zijn geen nauwe verwanten, ze komen heel ergens anders terecht, zoals we hieronder zullen zien. De alken zijn te beschouwen als een groep steltlopers die zich heeft aangepast aan een duikende leefwijze. Opvallend is, dat ze niet het meest verwant zijn aan de meeuwen maar aan de jagers.

Duifachtigen: (tak 2)

In 1975 werden de zandhoenders nog tot de duifachtigen gerekend, maar intussen zijn er voldoende anatomische verschillen gevonden om ze in een eigen orde onder te brengen, maar wel als zusterorde van de duifachtigen. Deze twee ordes samen vormen volgens Winkler een zustergroep van de futen en flamingo's samen!! Dat wekte nogal wat reuring bij de vogelkundigen. Het betekent ook dat de duifachtigen veel eerder in de evolutie van de hoofdstam afsplitsten dan men vroeger dacht.

Papegaaiachtigen: (bovenaan tak 8)

De papegaaiachtigen staan ver van duifachtigen en koekoekachtigen. Men is nu van mening dat ze de hoogste groep in de stamboom zijn en de naaste verwanten van de zangvogels. Het was ook nieuws dat deze orde zo 'modern' was.

Koekoekachtigen: (tak 3)

Voor 1975 werden koekoekachtigen wel gezien als verwanten van de kraanvogelachtigen (tak 5). In de Moronylijst staan ze tussen de papegaa- en de uilachtigen (nu respectievelijk tak 8 en 7). Thans denkt men echter dat ze een zustergroep zijn van de trappen, die uit de kraanvogelachtigen verwijderd en verzelfstandigd zijn (tak 3).

Uilachtigen: (tweede afsplitsing van tak 7)

Volgens Morony waren de uilachtigen verwant aan de nachtzwaluwachtigen (nu tak 2) en de koekoekachtigen (nu tak 3). Eerder zijn ze als nachtroofvogels naast de dagroofvogels geplaatst. Ze staan nu tamelijk dicht bij de havikachtigen (eerste afsplitsing van tak 7).

Nacht- en gierzwaluwachtigen: (tak 2)

Er is veel gestreden over hoe sterk verwant deze twee groepen zijn. Morony vindt het

twee aparte ordes. Bij Winkler zijn het twee families die deel uitmaken van de orde van de nachtzwaluwachtigen. Als mogelijke verwanten van beide zijn behalve de uilachtigen en scharrelaarvogels ook de spechtachtigen wel genoemd. Die zijn echter alle totaal uit het zicht verdwenen (tak 7). Over de plaatsing aan tak 2 wordt nog levendig gediscussieerd, maar ze horen in ieder geval lager aan de stamboom.

Scharrelaarvogels: (tak 7)

Scharrelaarvogels worden ook nu nog gezien als verwanten van de spechtachtigen, maar niet meer van de nacht- en gierzwaluwachtigen (tak 2). De hopen verdwijnen uit deze orde en komen in de nauw verwante orde van de neushoornvogelachtigen terecht.

Spechtachtigen: (bovenaan tak 7)

Spechtachtigen staan niet meer zo dicht bij de zangvogels (eind van tak 8) als men eerder dacht. Ze zijn de zustergroep van de

scharrelaarvogels. Sommigen vinden zelfs dat zij daarbij ingedeeld zouden moeten worden. Samen zijn zij een zustergroep van de neushoornvogelachtigen.

Zangvogels: (einde tak 8). Dit is verreweg de grootste orde en omvat wel 60% van alle nog bestaande vogelsoorten. Een oudere naam is roestvogels (roesten is op een tak zitten, Engels: perching birds). Van hun tenen staan er namelijk drie naar voren en één naar achteren wat het op een tak blijven zitten, mede dankzij een speciale pootconstructie, vergemakkelijkt. Hun naaste verwanten zijn de papegaaiaachtigen.

Wij zullen de orde van de Zangvogels in deel II apart bekijken.

Voor de liefhebbers:

Orders & Families of the Birds of the World. Poster (2017). Een flinke poster met een complete stamboom op basis van Winkler's lijst. Helaas momenteel uitverkocht.

Bronnen bij : *Verwantschappen van Europese vogelfamilies*

- Del Hoyo, J., A. Elliott & J. Sargatal (eds.), 1992. *Handbook of the Birds of the World I*: 68-69. Lynx Ediciones, Barcelona
- Olson, S.L., 1981. *The museum tradition in ornithology—A response to Ricklefs*. Auk 98: 193-195.
- Morony, J.J., W.J. Bock & J. Farrand, 1975. *Reference List of the Birds of the World*. American Museum of Natural History, New York.
- Peterson, R.T., G. Mountfourt & P.A.D. Hollum, 1964. *Petersons vogelgids voor alle in ons land en overig Europa voorkomende vogelsoorten* (vertaald door J. Kist, achtste druk). Elsevier uitgeverij, Amsterdam, Brussel.
- Svensson, L., 2005. *ANWB Vogelgids van Europa* (vertaald door A. Van den Berg e.a.). De Fontein/Tirion uitgeverij, Baarn.
- Winkler, D.W., L.J. Lovette & S.M. Billerman, 2015. *Bird Families of the World: A Guide to the Spectacular Diversity of Birds*. Lynx Edicions & Cornell Laboratory of Ornithology, Barcelona & Ithaca, New York.

Huh?? Fascinerend verhaal hoor, maar waarom kom ik er niet in voor?!? Ik ben de grootste en zwaarste hedendaagse vogelsoort, de snelste vogel op de grond en het snelste landdier op twee poten. Zou het komen omdat ik nooit in Europa op zomervakantie of de wintersport ga? Of dat ik als enige vogelsoort maar twee tenen heb? Het lijkt wel alsof ze hun kop in het zand steken uit angst voor zoveel talent.

d.

Struisvogel | Doortje van Dijk

Blauw 426 Hilversumse Meent, 31 januari 2021 | Harry de Klein

Zweedse Grauwe Gans terug op de Hilversumse Meent

R.G. (Rob) Moolenbeek

Op 10 november 2019 ontdekte Gerard Buhr op de Hilversumse Meent een Grauwe Gans met blauwe nek-ring. Het lukte Harry de Klein om de cijfers op de halsband af te lezen en hij schreef er (De Klein, 2020) een artikeltje over.

De vogel was geringd als volwassen man in Kvismaren in Zweden op 20 juni 2019. Harry zag de vogel nog diverse malen in 2019 in Ankeveen en op de Meent. Op 2 juli 2020 werd de vogel weer gezien nabij de ringplaats Kvismaren in Zweden. Of hij daar gebroed heeft is helaas niet bekend. Maar op 10 januari 2021 trof Harry de vogel weer op de Hilversumse Meent aan. En op 23 januari 2021 zag ik de Grauwe Gans ook in de Hilversumse Ondermeent. Nu was het mannetje vergezeld van een ongeringd vrouwtje en nog enkele andere Grauwe Ganzen.

We blijven hem volgen en houden u dan op de hoogte.

Bron: Zweedse Grauwe Gans

- De Klein, H., 2020. Zweedse Grauwe Gans in de Hilversumse Meent. De Korhaan 54(1): 23

Beskers, R.E., 2020. Goois Nestkast Onderzoek, Jaarverslag 2020. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Uitgave rapportnummer 287: 1-44.

Goois Nestkast Onderzoek, Jaarverslag 2020

Ronald Beskers

besproken door Dick A. Jonkers

De reeks verslagen over het Goois nestkastonderzoek, die nu al gedurende iets meer dan een halve eeuw zijn gepubliceerd, wordt met het jaar waardevoller. Het is een monitoring die in ons land zijn weerga niet kent en die een belangrijke bijdrage vormt op het onderzoek dat wordt uitgevoerd door wetenschappers van het Nederlands Instituut voor Ecologisch Onderzoek (NIOO-KNAW) in Wageningen. Dit instituut had trouwens dit jaar voor eigen onderzoek op de landgoederen Boekesteijn en Schaep & Burgh in 's-Graveland ook nestkasten opgehangen in verband met het voorkomen van de Eikenprocessierups. Het verslag kwam tot stand dankzij de medewerking van enkele tientallen nestkastcontroleurs en de bezielende coördinatie van 'good old chap' Ronald Beskers. Zoals gebruikelijk nam hij naast controles ook het monnikenwerk van het samenstellen van dit verslag voor zijn rekening. Petje af! Bovendien hebben enkele fotografen prachtige foto's aangeleverd. Bij de bespreking van zeventien in de nestkasten aangetroffen soorten broedvogels staat een kort stukje tekst met enkele bijzonderheden over de broedparen. Er wordt o.a. melding gemaakt van de 'hausse' bij enkele Gooise gemeenten, die een paar duizend nestkasten ophingen. Dit met de bedoeling de hollenbroeders als natuurlijke

bestrijders van processierupsen te laten fungeren.

Ook wordt de aanwezigheid van Boommarters en vleermuizen, die in de kasten werden aangetroffen, gerapporteerd. Een opmerkelijk fenomeen deed zich voor bij een kast waarin dit seizoen broedactiviteit werd geconstateerd van Pimpelmees, Boomkruiper en Boomklever. In 31 gebieden werden nestkasten gecontroleerd. De talrijkste hollenbroeder was de Pimpelmees (463 paar) op de voet gevolgd door de Koolmees (458). In de middenmoot bevonden zich Bonte Vliegenvanger (69) en Boomklever (58). Van de overige soorten werden veel kleinere aantallen aangetroffen. Voor de in cijfers geïnteresseerde vogelaars worden tabellen getoond, waarin details te vinden zijn. Verder zijn er tabellen opgenomen met respectievelijk zoogdieren, gemengde legsels, insecten, volwassen dode vogels, broedpogingen en bijzonderheden die zijn geconstateerd in de nestkasten. Het is jammer dat er een tekort is aan leden die opgeleid willen worden om nestkasten te gaan controleren. Evenzo is er behoefte aan iemand die gaat samenwerken met de huidige coördinator van de Werkgroep Nestkasten om t.z.t. diens functie over te nemen. Wanneer er geen aanmeldingen komen leidt dit tot verval en mogelijk tot opheffing van de werkgroep.

De Zwarte Specht

Koos Dijksterhuis

besproken door Dick A. Jonkers

Onder de kop 'De eerste keer' opent deze monografie met het ontdekken van een Zwarte Specht. Deze primeur

zal, ook met wat twee bladzijden erna volgt, bij vogelaars en vooral bij de senioren, veel herkenbaars oproepen.

Dijksterhuis, K., 2021.
De Zwarte Specht. Atlas
Contact. ISBN 47890 450
4126, integraalband, 152
pagina's, prijs € 19,90

De eerste waarneming van een soort, die onuitwisbaar in het geheugen gegrift staat. Bij de auteur was de Zwarte Specht er een van. Hij schetst de omstandigheden waaronder dat iets meer dan vier decennia geleden gebeurde. Na die ontdekking volgden er nog wat meer, waarvan het gedrag wordt gememoreerd. Daar wordt verder op ingegaan, met een levendige beschrijving van eigen observaties. Er wordt informatie gegeven over de mondiale verspreiding van spechten met hier en daar leuke gegevens, zoals over de 'koekoeken' onder de spechtvogels. Kostelijk is het verhaal over het ontstaan van de Zwarte Specht. Herkenbaar is ook de 'zendingsdrang' die hij en ook andere vogelaars (inclusief mijzelf) vertonen betreffende betrokkenheid bij de natuur. Dit gedrag uit zich door tijdens een bezigheid die niets met vogels te maken

heeft, die bezighield te onderbreken en plotseling iemand te attenderen op de roep of ander gedrag van een vogel. Bij de schrijver was een specht de veroorzaker. Over het verspreidingsareaal van de Zwarte Specht wordt apart ingegaan met daarbij een schatting van het aantal broedparen in ons land. Dijksterhuis is op zoek gegaan naar de Zwarte Specht en liep mee met een bioloog, die hem bij zijn tochten een kijkje gunde in de 'onderzoekkeuken'. Dit alles leverde boeiende en beeldende verhalen op over het leven van de kraaispecht, een van de volksnamen voor de soort. De lezers kunnen zich inleven in wat er in zijn leven gebeurt. Als intermezzo tussen dit geheel zijn stukjes verwerkt met ecologische deelonderwerpen. Ik heb ervan genoten.

Van Diek, H. & H. van
Grouw, 2020. Zwarte
merels witte merels.
Uitgeverij Noordboek.
Gebonden, 160 pagina's,
ISBN 9789056156701,
prijs € 22,50

Zwarte merels witte merels. Albinisme en andere kleurafwijkingen bij vogels.

Harvey van Diek | Hein van Grouw

besproken door **Dick A. Jonkers**

Iedereen ziet in de natuur weleens vogels die weinig of veel wit in hun verenkleed hebben. Bij de merel is dit een verschijnsel dat vaker voorkomt en dan opvalt. Het is boeiend om te lezen waardoor kleuren, anders dan de wildkleur, ontstaan en of die al dan niet erfelijk zijn. Het fenomeen treedt op bij alle vogelsoorten, wild, tam of exoot.

De auteurs hebben het aangedurfd om over het onderwerp kleurafwijkingen een boek te maken. Afwijkende kleuren zijn niet normaal en vallen op. Bij de naamgeving van nieuwe soorten was er daardoor soms verwarring, omdat er zo te zien van elkaar verschillende soorten toch een aparte naam kregen, terwijl zij tot één soort behoorden. Voorbeelden hiervan waren ondermeer de witgeklepte raaf en de Poolse zwaan. De effecten die abnormaliteiten als gevolg kunnen hebben worden aangetipt. Een groot deel van het boek met de namen Zwarte merels, Witte merels, Bonte merels en Grijs

merels gaat in op pigmenten en kleuren en waardoor die kunnen veranderen. Gelukkig betreft het niet alleen merels, want dat zou wel erg saai zijn. Er staan heel wat andere vogelsoorten vermeld en afgebeeld, die het geheel tot een lust voor het oog maken. Woorden zoals albino en mutatie zijn ingeburgerd. Aan het gebruik van deze en andere vaktermen valt niet te ontkomen. Ze worden met mate gehanteerd en bij een aantal wordt al direct verduidelijking gegeven. Een verklarende woordenlijst geeft nog extra uitleg.

De auteurs zijn erin geslaagd om een boeiend geheel samen te stellen, waarbij de vele kleurenfoto's met kleurafwijkingen de show stelen. De doelgroep is de in dit specifieke onderwerp geïnteresseerde vogelliefhebber. Een en ander neemt niet weg dat het een interessant boek is voor iedereen die zich wil verdiepen in het onderwerp. Voor mij was het een 'eye opener'.

De Vink, C. & R. Rense, 2020. Broedvogels van de Horstermeer 2020. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Uitgave rapportnummer 288: 1-74.

Broedvogels van de Horstermeer 2020

Carel de Vink | Rien Rense

besproken door **Paul Keuning**

Rapport 288 van onze Vogelwerkgroep behandelt de broedvogels van De Horstermeer. Het door Natuurmonumenten beheerde zuidelijke deel van deze diep gelegen polder is gehouden aan het Natuurbeheersplan. De dit jaar door veel vrijwilligers van onze VWG uitgevoerde broedvogelinventarisatie op verzoek van Natuurmonumenten toont de vogelrijkdom aan van met name het gebied langs de Radioweg.

Het afwisselende landschap met beperkt bos, ruigtes met struikgroei en veel braam is zeer aantrekkelijk voor kleine zangers als Zwartkop, Tuinfluiter, Fitis, Tjiftjaf en de Winterkoning. In tegenstelling tot de veenachtige omgeving heeft de Horstermeer een zandige bodem. Kleine moerasvogels komen hier in flinke aantallen voor: Rietgors, Bosrietzanger, Rietzanger, de Kleine Karekiet en de Blauwborst, Snor en Sprinkhaanzanger. Het beperkt aanwezige wilgen- en berkenbos zorgt voor een rijke populatie van de Nachtegaal, terwijl soorten als de Grote Bonte Specht, Boomkruiper, Pimpel en Koolmees, Zanglijster, Merel, Zwarte Kraai, Vink en Goudvink met een opmars bezig zijn.

De Horstermeer is op de oeverstrook van het Gooimeer na het enige gebied met een rijke populatie aan Nachtegalen. De Fazant, Roerdomp, Kwartelkoning

en de Baardman werden dit jaar boven verwachting aangetroffen. De Spotvogel bezet een groot aantal territoria en ook de Matkop, die landelijk in de knel zit, vindt hier de rust om te broeden.

Het geringe aantal activiteiten op deze plek in de Horstermeer maakt het gebied bijzonder en vraagt tegelijk om een aandachtspunt bij het beheer. Sommige ruige weilanden, die met een hek van de Radioweg waren afgescheiden, hebben nu slechts een paal of een draad als omheining. Te gemakkelijk stappen hardlopers en hondenbezitters over die draad, ook al staat er een bordje dat dit verboden is. Helemaal moet voorkomen worden dat het gebied ontsloten wordt met wandelpaden.

Het is nog geen tien jaar geleden dat deze polder gedeeltelijk teruggegeven zou worden aan de natuur. In de Horstermeer wordt het grondwater voortdurend kunstmatig op peil gehouden, want het gebied heeft te maken met een aanhoudende stroom kwelwater. Het plan was eigenlijk om van dit zuidelijke deel weer een meer te maken. Maar wie weet komt de Raaf, als de rust gehandhaafd blijft, hier binnenkort wel broeden. Kom volgend voorjaar vooral op gepaste afstand maar luisteren naar het roepen van de Koekoek en het zingen van de Nachtegaal!

*[red.: In dit gebied zijn plannen om een hotel te gaan runnen. Alertheid van natuurliefhebbers is zeer gewenst!]

d.

Pimpelmees | Doortje van Dijk

Over springende virussen

Ronald Hermsen

Wij hebben corona. Vogels hebben vogelgriep. Afgelopen november werd in ons land een uitbraak geconstateerd van type H5N8. Een zeer besmettelijke variant. Het is geen nieuw verschijnsel, vogelgriep. Het heeft de afgelopen decennia behoorlijk om zich heen geslagen in de vogel- en pluimveewereld en in de media tot corona-achtige reacties geleid.

Na 1960 kende de wereld een twintigtal gevaarlijke uitbraken, schrijft Jan Desmet (2009). Nog geen jaar na de vogelgriep onder pluimvee in 2003 stierven (of werden preventief geslacht) in Azië tientallen miljoenen kippen, eenden en ganzen als gevolg van het virus H5N1. Dit bleek voor mensen gevaarlijker dan het H7N7-type van 2003. Er stierven ruim zestig mensen die door ziek of dood pluimvee besmet waren geraakt. Virologen beschouwden het H5N1-virus daarom als een ernstig gevaar. Men vreesde dat het na genetische veranderingen van mens op mens kon overspringen. De kranten kopten: “Wetenschappers vrezen pandemie”, “Draaiboeken voor uitbraak pandemie nog niet op orde”, “Miljard nodig voor aanpak vogelgriep”. Desmet: “De kranten gedroegen zich als handelsreizigers in angst (...). Een naderende catastrofe leek onvermijdelijk.” Dat het virus door trekvogels werd overgebracht bleek een misvatting.

Verweven levens

Al snel kwam een ‘ophokplicht’, het verplicht binnenhouden of afschermen van pluimvee. Ook pinguïns vielen onder deze maatregel. Tegengestelde reacties en vette voorpaginakoppen volgden.

Dode kippen. Ook bij hobbyboeren kan het virus toeslaan | FO

Uiteindelijk bleef Noordwest-Europa grotendeels gespaard van vogelgriep toen er voorjaar 2006 zuidelijker in Europa veel vogelslachtoffers vielen. De angst zat er goed in en de verwachting was dat de vogelgriep ‘ons nog jaren zal teisteren’. Corona-achtige visioenen doemden op. Jan Desmet: “Het idee dat een vogelgriepuitbraak de samenleving (...) kon platleggen (scholen en kantoren dicht, reissector verlamd, krimpende wereldhandel, tienduizenden zieken en doden, etc.) was zeker verbijsterend. De vogelgriep die de media in 2004 - 2006 zo heftig bezighield, was in potentie een massadoder, maar voor het voortbestaan van de mensheid als soort vormde zij geen gevaar. De mediahype bewees bovenal hoe innig de levens van mensen en andere dieren – wilde en tamme – met elkaar verweven zijn.”

Waarschuwingen

De milieuorganisatie van de Verenigde Naties (UNEP) waarschuwde: “Het risico op overspringen van ziektes van dieren op mensen wordt vergroot door de grootschalige en intensieve veehouderij, ontbossing, de toename van contact tussen mensen en wilde dieren, de illegale handel in wilde dieren, het gebruik van antibiotica in de veehouderij en klimaatverandering”. Na de crisis van 2003 is weinig tot niets met dergelijke waarschuwingen gedaan. Toch is het vogelgriepvirus tot nu toe nauwelijks

overgesprongen van dier op mens. De beschikbare bewijzen duiden er echter op dat het coronavirus wél op die manier is overgedragen. Misschien via vleermuizen, misschien via een ander dier of vee. Mede omdat er nooit iets met de waarschuwingen van het UNEP is gedaan? Het zal in ieder geval niet geholpen hebben.

Hoe dan ook, wat opvalt is dat vogel- en dierziektes vooral nieuws worden als ze tot economische verliezen en/of menselijke slachtoffers leiden. Voor vogelleed op zich is in de media veel minder aandacht. Uit deze crisissen blijkt hoe groot de verwevenheid van mens en dier is, oftewel, dat welzijn van dier en mens nauw samenhangen. Ten diepste staat onze manier van samenleven met andere dieren en de aarde als geheel ter discussie. Tijd om de grondoorzaken aan te pakken. Zonder ophokken graag, door corona weten wij mensen inmiddels ook hoe dat voelt.

Bron

- Desmet, J., 2009. *Vogels in de kop*. Over de menselijke kijk op vogels. Uitgeverij Atlas [deze publicatie bestaat uit een driedelige serie boeken, waarin de auteur twintig jaar krantenknipsels over vogels gerubriceerd en pakkend geschreven samenbrengt].

Foto 1 | Katinka Mann

Vogel van het jaar 2022 : vooronderzoek in 2021

Een beetje de Merel

R.G. (Rob) Moolenbeek

De Merel is een van de talrijkste broedvogels van Nederland. In de afgelopen twee eeuwen ontwikkelde de soort zich van een schuwe bosvogel naar een bekende en algemene tuinvogel. Tot de eeuwwisseling namen Merels in aantal toe, maar vanaf 2016 verdween bijna 30% van de populatie. Mogelijk deels als het gevolg van het usutuvirus (Schippers, 2019), maar de precieze oorzaken weten we niet. Deze plotselinge afname is reden om de Merel beter te gaan onderzoeken. We weten opmerkelijk weinig over deze soort, terwijl hij zo dicht bij ons leeft. Daarom roepen Vogelbescherming Nederland en Sovon het Jaar van de Merel uit.

Het 'echte' **Jaar van de Merel** is pas in 2022. Maar ook 2021 staat in het teken van deze soort. Dit jaar gebruiken we om vooronderzoek te doen en om binnen bestaande telprojecten extra op de Merel te letten.

De focus ligt vooral op nestonderzoek. Met het vooronderzoek willen we

onderzoeksvragen formuleren die we in 2022 met hulp van een brede groep vogelaars proberen te beantwoorden.

Nestonderzoek

Jaarlijks worden enkele tientallen merelnesten gevolgd voor het **Nestkaartenproject van Sovon**. Dat aantal is te weinig om goede uitspraken te kunnen doen over het broedsucces van de Merel. We willen graag weten wat het aandeel succesvolle nesten is en hoeveel jongen er uitvliegen. Verder ook hoeveel broedsels ze per jaar produceren en wat het vroegste legsel is en wanneer het laatste. Ook willen we nagaan of er verschillen zijn tussen het stedelijk en landelijk gebied. Zo komen we erachter of het éne leefgebied beter is dan het andere.

Leefgebied

Door een breed publiek te informeren over de het belang van onderzoek naar algemene soorten gaan hopelijk meer mensen zich inzetten voor goede

Bij de foto's zijn al leuke 'weetjes' over het verenkleeft te zien. Daar kunt u op gaan letten komend seizoen.

leefomstandigheden voor vogelsoorten dicht bij huis. Vogelbescherming zal vervolgens in 2022, het 'echte' **Jaar van de Merel**, extra aandacht vragen voor vergroening van de stedelijke leefomgeving. Hopelijk draagt het merelonderzoek bij aan een beter begrip van de kwaliteit van onze wijken, tuinen, parken en plantsoenen voor de vogels met wie we onze steden en dorpen delen.

Wat kunt u nu doen?

U kunt dit jaar al de Merel in uw tuin (of naaste omgeving) volgen. Kijk waar hij nestelt, probeer het aantal eieren een keer te tellen als het vrouwtje even van het nest af is en volg [vanaf afstand] het opgroeien van de jongen. Dat gaat snel en na 14 dagen kunnen zij het nest al verlaten. Vul uw gegevens in op een Sovon-nestkaart van het Nestkaartenproject.

Wat er precies gedaan gaat worden in 2022 dat laten we u in een volgende Korhaan weer weten.

Foto 5 | Ruud den Hartog

Foto 4 | Jos Meulman

Foto 2 | Steef de Wijk

Foto 3 | Jeannette Tas

Foto 1 (Katinka Mann): Huizen, 4 februari 2020. Dit is een mooie adulte (na zijn 2de kalenderjaar) mannetjes Merel in broedkleed. Zijn snavel is ook mooi egaal geel.

Foto 2 (Steef de Wijk): Garderen (Gld.), 28 maart 2020. Een mannetje, maar geboren in 2019 (dus 2de kalenderjaar). Dit is te zien aan de ongeruide bruine [i.p.v. zwarte] slagpennen, de ongeruide duimvleugel en de 4 of 5 nog niet geruide onderste bruine armpendekveren. De bovenste zijn geruid en zwart. De staartpennen zijn spits (niet afgerond zoals bij adulte vogels), maar dat is op deze foto niet te zien.

Foto 3 (Jeannette Tas): Hilversum, 11 mei 2017. Een volwassen vrouwtje. Dit kan er een uit 2016 zijn maar ook een nog ouder vrouwtje. Het kleurverschil van de vleugel is moeilijk te onderscheiden van de rest van het lichaam.

Foto 4 (Jos Meulman): Soest, 12 augustus 2019. Een jonge Merel, hooguit een paar weken oud. Een groot deel van de kleine dek- en kopveren zullen nog de komende maanden geruid worden, waardoor het echte jeugdkleed verdwijnt.

Foto 5 (Ruud den Hartog): Ankeveen, 25 mei 2016. Jonge Merels van ongeveer 12 dagen oud, die na 14 tot 16 dagen al kunnen uitvliegen.

Biodiversiteit in de westelijke Eempolders

Jan Mooij

Eempolder | Paul Keuning

De Eempoldertellingen zijn gestart in 1973 en worden nu dus al 48 jaar uitgevoerd. We tellen elke veertien dagen, zodat in de oorspronkelijke telgebieden Noord en Zuid nu al meer dan 1250 tellingen zijn gedaan. De Oostermeent wordt sinds 1984 geteld, maar dat leidt toch nog tot ruim 940 tellingen.

Sinds het begin van de tellingen is er in de westelijke Eempolders veel veranderd. De landbouw is veel intensiever geworden, in het grootste deel van de polder is de waterstand verlaagd en rond 1990 is er een landinrichting uitgevoerd waarbij boerderijen in de tot dan toe niet bewoonde polders zijn gebouwd. Ook is er een weidevogelreservaat ingericht. Dit alles heeft een grote invloed gehad op de avifauna. De totale aantallen vogels per jaar zijn ongeveer drie keer zo groot geworden. Nog groter is het effect op de biomassa: het totale gewicht van de in een jaar waargenomen vogels is ruwweg twintig keer zo groot geworden. Als dit de enige criteria waren zouden wij als Vogelwerkgroep dus enthousiast moeten zijn.

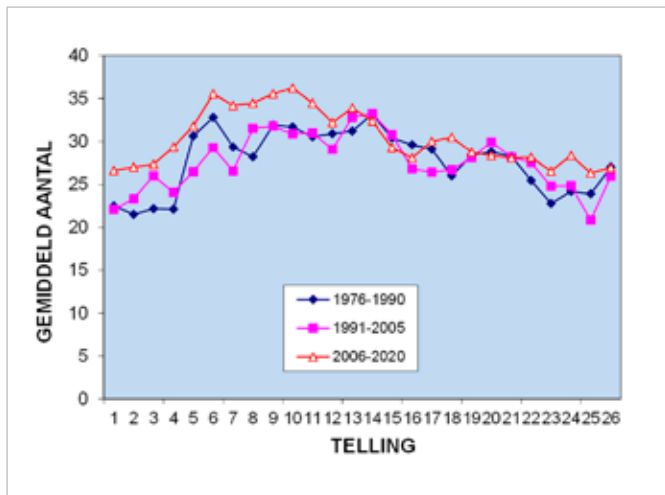
Een andere vraag is hoe het staat met de biodiversiteit. Meer vogels betekent natuurlijk niet automatisch ook meer

soorten vogels. De toename van de aantallen komt vooral doordat er tegenwoordig grote aantallen ganzen in de polders overwinteren. De simpelste methode om de biodiversiteit voor vogels te bepalen is om te kijken hoeveel soorten vogels we in een jaar zien. Dit is uitgezet in Figuur 1. Het blijkt dat dit aantal wel varieert maar dat er geen duidelijke trend aanwezig is. Ook statistisch blijkt dat de verandering over deze periode niet significant is. Dit suggereert dat de biodiversiteit niet veranderd is. Ook als we per telgebied kijken is er nergens een significante verandering.

Een andere benadering is te kijken hoeveel soorten er gemiddeld bij elke telling worden waargenomen. Figuur 2 geeft deze gegevens per jaar voor de drie telgebieden. Enigszins verrassend blijkt er nu wel sprake van een toename. Voor Noord is de toename van 1976 tot en met

2019 ongeveer 0,4% per jaar (significant $p < 0,001$); voor Zuid is het 0,3% per jaar (significant $p < 0,01$). Voor de Oostermeent is de toename van 1984 tot en met 2019 net niet significant. Waarom krijgen we nu een ander resultaat dan als we over een heel jaar kijken? De variatie in de jaartotalen wordt grotendeels bepaald door soorten die we lang niet ieder jaar zien.

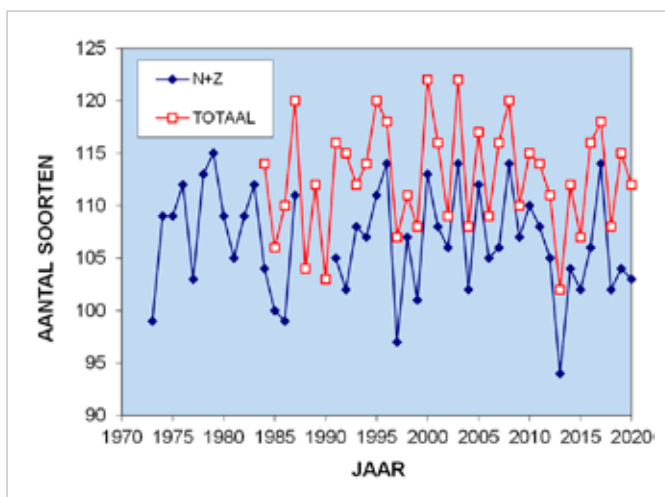
In de loop van de tellingen zijn in totaal 220 soorten waargenomen. Het is duidelijk dat er veel soorten zijn die maar zo nu en dan gezien worden. Als maat voor de biodiversiteit lijken zulke toevallige gasten niet erg interessant. Een dergelijke soort geeft maar een kleine bijdrage aan het gemiddelde aantal soorten per telling in een jaar. De variatie in dit laatste aantal wordt vooral bepaald door soorten die regelmatig voorkomen, maar niet altijd. Uiteraard zijn er ook soorten als de Blauwe Reiger, de Kievit of de Spreeuw die bij

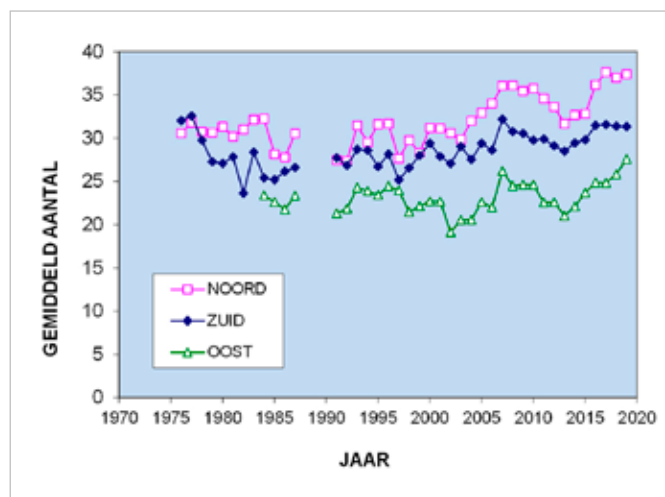
Figuur 1. Aantal waargenomen soorten per jaar. De blauwe lijn geeft het aantal zonder de Oostermeent, de rode lijn het totale aantal.

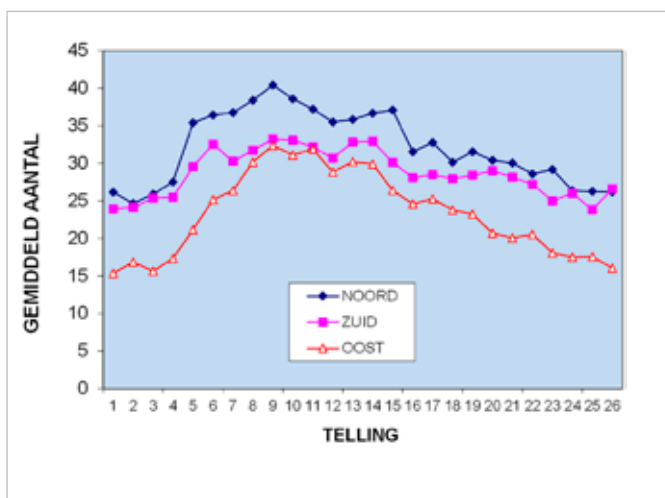
Ook de Huismus verscheen rond de boerderijen in de Eempolder en verhoogde zo de biomassa | Jurrien Uiterwijk

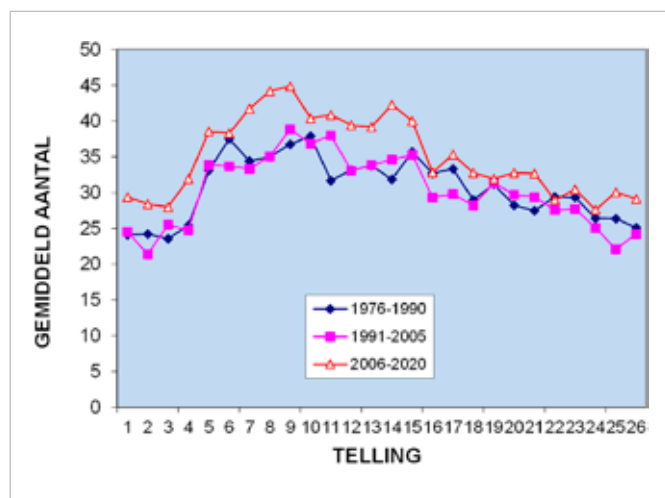
Figuur 2. Gemiddeld aantal per telling waargenomen soorten per jaar voor de drie gebieden.

Figuur 3. Gemiddeld aantal per telling waargenomen soorten in de loop van het jaar voor de drie gebieden.

Figuur 4. Gemiddeld aantal per telling waargenomen soorten in de loop van het jaar voor het telgebied Noord gedurende drie perioden van vijftien jaar.

Figuur 5. Gemiddeld aantal per telling waargenomen soorten in de loop van het jaar voor het telgebied Zuid gedurende drie perioden van vijftien jaar.

Ganzen (o.a. Kolgans en Grauwe gans) dragen enorm bij aan de toegenomen biomassa in de Eempolder. Kolgans | Ruud den Hartog

bijna elke telling worden waargenomen. Maar ook die dragen daardoor vrijwel niet bij aan de variatie.

Als we goed naar de drie grafieken kijken valt op dat hun algemene vorm sterk op elkaar lijkt. Er zijn natuurlijk wel verschillen maar zeker na 1990 vallen duidelijke pieken en dalen meestal samen. De tellingen in de verschillende deelgebieden worden onafhankelijk van elkaar gedaan, dus er moet een algemene oorzaak voor althans een deel van de variatie zijn. Er blijft uiteraard altijd een deel over dat gewoon aan het toeval kan worden toegeschreven. Het zou ook kunnen zijn dat het weer in een jaar invloed heeft.

In de jaren zeventig nemen de gemiddelde aantallen in Zuid duidelijk af. In Noord gebeurt dat niet, wat suggereert dat er in Zuid in die jaren grotere veranderingen optraden die het aantal aanwezige soorten verminderden. Opvallend is ook dat het aantal per telling waargenomen soorten niet merkbaar veranderde gedurende de landinrichting die rond 1990 in de Eempolders is uitgevoerd.

Een andere vraag is hoe het gemiddelde aantal waarnemingen bij een telling verandert in de loop van het seizoen. In Figuur 3 zien we dat in alle deelgebieden de laagste aantallen gezien worden rond

de jaarwisseling, terwijl rond begin mei de aantallen gemiddeld het hoogst zijn. De verschillen tussen de tellingen zijn het grootst in de Oostermeent en het kleinst in Zuid. In de winter zijn de gemiddelde aantallen in Zuid bijna net zo groot als in Noord, maar in de zomer zijn ze ongeveer zesmaal lager. In de Oostermeent zijn de aantallen soorten in de winter opvallend laag. Daar is ook het laagterecord geteld, op een winterse morgen met sneeuw werd ooit maar één vogel (een kraai) waargenomen. Het grootste aantal soorten dat is waargenomen in één telgebied en één telling was 55 in Noord. Uit de figuren 4 en 5 blijkt dat de toename van het aantal waargenomen soorten in Noord en Zuid hoofdzakelijk optreedt in de eerste helft van het jaar. Dat is vooral de tijd dat de broedvogels aanwezig zijn.

Wat zeggen deze resultaten over de biodiversiteit, althans voor zover het de vogels betreft? Het is zo dat op een bepaald terrein meer soorten waargenomen kunnen worden naarmate het aantal verschillende biotopen in dat terrein toeneemt. De Eempolders bestaan vooral uit weiland. Het is juist de grote aaneengesloten oppervlakte aan weiland die het gebied interessant maakt voor weidevogels, maar natuurlijk veel minder geschikt voor vogels uit andere biotopen. Een toename van het aantal waargenomen soorten zou er daarom op kunnen wijzen

dat er andere biotopen ontstaan, ten koste van het open weidegebied. In feite is dat natuurlijk ook gebeurd, bijvoorbeeld door het bouwen van boerderijen in de polder. Daardoor zijn soorten als Huismus, Boerenwaluw en Witte Kwikstaart veel algemener geworden. In dat opzicht zou een toename van het aantal waargenomen soorten zelfs een aanwijzing kunnen zijn voor een achteruitgang als een gebied dat juist bijzonder is omdat het over een relatief groot oppervlak homogeen is.

Als we naar de drie delen van ons telgebied kijken is de Oostermeent veel kleiner dan de andere twee delen. Er staat daar maar één boerderij en er is een kleine strook met een min of meer verlaten kwekerij en wat landjes voor paarden. Verder is hier alleen open weidegebied. De weinige bomen die er stonden zijn de laatste jaren bijna allemaal gekapt om het gebied geschikter te maken voor weidevogels. Alles bij elkaar is het niet vreemd dat hier relatief weinig soorten met regelmaat worden waargenomen.

Telgebied Noord is iets groter dan Zuid. Het scheelt echter niet veel. Beide delen bestaan vooral uit weiland met verspreide boerderijen. Om deze boerderijen staan meestal struiken en bomen. In Zuid ligt ook het dorpje Eembrugge. Een deel van Noord is een weidevogelreservaat. Het blijkt dat in Noord beduidend

meer vogelsoorten regelmatig worden waargenomen, vooral in de broedtijd. Dit wijst op een hogere biodiversiteit in Noord. De conclusie, dat dit het gevolg is van de aanwezigheid van het reservaat, ligt niet zonder meer voor de hand. Ook in de jaren voor 1990, toen het reservaat werd ingericht, was het gemiddelde aantal soorten in Noord al hoger dan in Zuid.

Als we kijken welke soorten in Noord zoveel vaker voorkomen, dan blijken dat bij de broedvogels nogal wat soorten eenden en meeuwen te zijn. Ook soorten als Kluut, Gele Kwikstaart en Bruine Kiekendief, die in of bij Noord broeden, zijn belangrijk. Daar staat trouwens tegenover dat er ook soorten zijn die in Zuid vaker worden gezien. Voorbeelden zijn Canadese Gans, Wulp, Steenuil en Kauw. Voor sommige soorten is te begrijpen dat ze in het ene telgebied meer gezien worden dan in het andere, voor andere soorten ligt dat niet echt voor de hand. Zo zien we dat er in de Eempolders nog veel te ontdekken valt en dat we ook daarom onze tellingen nog lang voort kunnen zetten.

Door de bouw van boerderijen is het aantal broedparen (= biomassa) van de Boerenwaluw toegenomen | Jurrien Uiterwijk

Advertentie

Een eigen vogelkijkhut in het Reestdal

Verblijf eens in een 'heidehuisje' met een eigen kijkhut uitsluitend voor gasten in het natuurgebied van het Reestdal in Drenthe. Nico de Haan ging u voor: 'Als je niet aangestaard wordt door de Schotse Hooglanders dan word je wel begluurd vanaf de kale topjes van het struikgewas door de roodborsttapuiten.'

Er is een laadpaal geplaatst voor elektrische auto's. Meer informatie op: www.heidehuisje.nl of 06-81525089

PROGRAMMA

In verband met de Covid-19 epidemie is het programma beperkt. Voor alle activiteiten geldt dat aanmelden via de website verplicht is. Tussentijdse activiteiten of wijzigingen worden aangekondigd via de nieuwsbrief en zijn te lezen op www.vwggooi.nl.

Donderdag 15 april 2021.

Lezing 'Uilen en Valken in Bunschoten'

LET OP! Andere locatie: De Drie Dorpen, Cannenburgerweg 51 te Ankeveen.

Aanvang: 20.00 uur, zaal open 19.30 uur.

Aanmelden verplicht, via de website.

Werkgebied

Wijzigingen ledenregister

Selectie van 20-11-2020 t/m 18-02-2021

Nieuwe leden	aantal	13
Geroyeerde leden	aantal	0
Opgezegde leden	aantal	38
Overleden leden	aantal	2
Nieuw en weer vervallen	aantal	0
Totaal	aantal	-23

In verband met de wetgeving in het kader van de privacybescherming worden alleen totalen opgenomen.

Contributie en lidmaatschap

- Het lidmaatschap is inclusief ons verenigingsblad De Korhaan.
- De contributie van de Vogelwerkgroep bedraagt minimaal € 20,- per jaar.
- Leden uit één gezin of samenwonenden kunnen huisgenoot-lid worden. De contributie is dan minimaal € 7,- per jaar. Je ontvangt dan geen tijdschrift.
- Opzeggen van het lidmaatschap graag vóór 1 november van het lopende kalenderjaar.

Schenken

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is als **ANBI** aangemerkt en daardoor zijn uw giften onder voorwaarden aftrekbaar bij de Belastingdienst. Daarnaast kunt u in uw testament een legaat opnemen ten gunste van de VWG. Het is gewenst dit wel met uw notaris te bespreken.

Aanleveren kopij/artikelen De Korhaan

- Kopij/artikelen worden bij voorkeur digitaal aangeleverd in Word (ook tabellen).
- Figuren, foto's en tabellen/grafieken worden afzonderlijk meegestuurd. Onderschriften bevatten figuur-nummer, beschrijving, datum en fotograaf.
- Fotobestanden onbewerkt en in zo hoog mogelijke resolutie (>300 dpi) bij voorkeur via wettransfer aanleveren.
- Bij aangeleverde foto's, plattegronden, figuren etc. gaat de redactie ervan uit dat de schrijver over de copyrights beschikt. Eventuele kosten i.v.m. copyrights (navordering) zijn voor de auteur.
- In de tekst zo nodig een verwijzing (onderschrift) waar de figuur/foto geplaatst moet worden.
- Nederlandse soortnamen beginnen met een hoofdletter, families e.d. met een kleine letter.
- Bij 'Bronnen/literatuur' de auteur, jaartal, titel, tijdschrift/boek met uitgever.
- Boekbesprekingen ca. 300 woorden. Een hoofdartikel maximaal 2500 woorden en zonodig meer in overleg.

Kopij volgend nummer uiterlijk voor: 28 MAART 2021

Kopij kunt u sturen naar:
redactie@vwggooi.nl

Uiterlijk voor de 28ste van de maanden december, maart, juni, september.

In principe bepaalt de datum van binnenkomst bij de redactie de plaatsing in een volgend nummer.

Adressenlijst

Website	https://vwggooi.nl			
Bankrekening	Triodosbank rekeningnummer: NL17 TRIO 0391 1047 99 t.n.v. VWG Het Gooi e.o., Bussum			
Bestuur van de Vogelwerkgroep				
Voorzitter	Piet Spoorenberg	Celebesstraat 36, 3742 DD Baarn	035-5436371	voorzitter@vwggooi.nl
Secretaris	Huub Casander	Vlie 30, 1273 WN Huizen	035-5259131	secretaris@vwggooi.nl
Penningmeester	Niek Wieringa	Zoddeland 12, 1394 KR Nederhorst den Berg	06-48477299	penningmeester@vwggooi.nl
Onderzoek en bescherming	vacature	avifauna@vwggooi.nl		
Ledenactiviteiten	Wouter Rohde	Prof. De Jongstraat 3, 1221 HX Hilversum	06-13708419	excursies@vwggooi.nl
Communicatie	Doortje van Dijk	Siriusstraat 52, 1223 AP Hilversum	06-20595083	communicatie@vwggooi.nl

Nuttige adressen

Lezingen en contactavonden zijn in de Infoschuur GNR, Naarderweg 103, 1217 GL Hilversum (bij de natuurbrug), tenzij anders vermeld.

Vogelherkenningscursus	Francis Bakker	Schuttersweg 81, 1217 PW Hilversum	035-6560067	cursussen@vwggooi.nl
Lezingen	Feiko Prins	Hindelaan 23, 1216 CS Hilversum	035-6217017	lezingen@vwggooi.nl
Promotie en verkoop	Nel Huese	Elzenlaan 40, 1214 KM Hilversum	035-6248716	promotie@vwggooi.nl
Bibliotheek en archief	Paul Keuning	W. Barentzweg 88, 1212 BN Hilversum	035-5268281	pw.keuning@xs4all.nl
Vogelhospital Naarden	Erik Bruinning	Burg. J. Visserlaan 1, 1411 BR Naarden	035-6945658	beheerder@vogelasiel.nl
Buitenland excursies	Evert Constandse		035-5317565	buitenland@vwggooi.nl
Fotowerkgroep	Hugo Weenen	Koggewagen 88, 1261 KD Blaricum	035-5241123	fotografie@vwggooi.nl
Website	Dirk Prop		06-44734989	webmaster@vwggooi.nl
E-mail nieuwsbrief	VWG aanmelden bij via de website of			nieuwsbriefvwg@vwggooi.nl
Vogelwaarnemingen	www.gooi.waarneming.nl			
Ledenadministratie	zie binnenzijde voorblad			
Redactie De Korhaan	zie binnenzijde voorblad			

Het **Dineke Sluijters Vogelfonds** financiert projecten voor vogelbescherming en studie. Zie voor het indienen van projectvoorstellen de toelichting op onze website. De Adviescommissie is per e-mail te bereiken via vogelfonds@vwggooi.nl.

Subgroepen Onderzoek en Bescherming

1. Watervogeltelling	vacant			
2. Eempoldertellingen	Jan Mooij		035-5429725	mooij.noorman@planet.nl
3. Weidevogelnestbescherming	Gert Bieshaar/Ger-Jan van Loenen		035-5311002	g.bieshaar1@kpnplanet.nl
4. Zwaluwenonderzoek	vacant			
5. Zwaluwkring Huizen	Mieke Pieren-Olijhoek		06-44101890	zwaluwen@vwggooi.nl
6. Zwaluwkring Ankeveen	Arda van der Lee		035-6562309	ardavanderlee@gmail.com
7. Zwaluwkring H'sumse Meent	André van Soest		06-21876289	andrevansoest@me.com
8. Vogelringstation	Harry de Rooij		035-6289470	harryderooij@planet.nl
9. Nestkasten	Ronald Beskers		035-5387341	nestkastonderzoek@vwggooi.nl
10. Kerkuilen	Harry de Rooij/Gerard Mijnhout		035-6289470	harryderooij@planet.nl
11. Roofvogels	Harry de Rooij		035-6289470	harryderooij@planet.nl
12. IJsvogels	Jelle Harder		035-6937858	jelleharder@hetnet.nl
13. Broedvogelinventarisaties	Dirk Prop/Piet Spoorenberg		06-44734989	broedvogels@vwggooi.nl

Coördinatieteam Onderzoek en Bescherming: Jan Mooij en Dirk Prop

Voor ongelukken en/of problemen die ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep aanvaardt de vereniging geen enkele aansprakelijkheid. Deelname geschiedt op vrijwillige basis.

